

ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ (ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ)

ਲੇਖਕ : ਡਾ. ਸਤਨਾਮ ਢਿੱਲੋਂ

ਸੋਧਕ : ਜਤਿੰਦਰ ਸੋਹੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ : ਕੁਲਜੀਤ ਕੌਰ

ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ : ਕੰਚਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ

© ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਐਡੀਸ਼ਨ 2015..... 5,000 ਕਾਪੀਆਂ

All rights, including those of translation, reproduction and annotation etc., are reserved by the Punjab School Education Board.

ਚੇਤਾਵਨੀ

1. ਕੋਈ ਵੀ ਏਜੰਸੀ-ਹੋਲਡਰ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਜਿਲਦਸਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। (ਏਜੰਸੀ-ਹੋਲਡਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੰ. 7 ਅਨੁਸਾਰ)
2. ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਛਪਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਜਾਲ਼ੀ ਨਕਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ (ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ) ਦੀ ਛਪਾਈ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ, ਸਟਾਕ ਕਰਨਾ, ਜਮ੍ਹਾਂ-ਖੋਰੀ ਜਾਂ ਵਿਕਰੀ ਆਦਿ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜੁਰਮ ਹੈ।
(ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ 'ਵਾਟਰ ਮਾਰਕ' ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਪਰ ਹੀ ਛਪਵਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।)

ਮੁੱਲ : ₹ 28.00

ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ, ਵਿੱਦਿਆ ਭਵਨ, ਫੇਜ਼-8, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ-160062 ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਮੈਸ. ਨਵਾ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼, ਸੀ-51, ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ, ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਰਾ ਛਾਪੀ ਗਈ।

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਆਪਣੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਨਵਰਚਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੈ।

ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਧਾਰਨ ਦਿਖ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕਲਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਵਿਸ਼ੇ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦਾਖਲਾ ਸਾਲ 2001-2002 ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਕੀਮ ਦੀ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਚੋਣਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਸ਼ੈਲੀ ਸਰਲ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪੱਧਰ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦਾ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚੇਅਰਪਰਸਨ

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਵਿਸ਼ਾ-ਸੂਚੀ

ਲੜੀ ਨੰ :	ਪਾਠ	ਪੰਨਾ
1.	ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ	1
2.	ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ	13
3.	ਨਾਪ	22
4.	ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ	32
5.	ਸਿਲਾਈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟਾਂਕੇ	45
6.	ਸਿਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ	64
7.	ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ	81

ਪਾਠ-1

ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ

ਸਿਲਾਈ ਇਕ ਕਲਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਕਮਾਲ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਸਤਰ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਚੰਗੀ ਕਟਾਈ, ਚੰਗੀ ਕਟਾਈ ਲਈ ਚੰਗੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਲਈ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਆਦਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਕੁਝ ਉਪਕਰਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਚੰਗੀ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉੱਥੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸੰਦ ਵੀ ਉੱਨੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸੁਹਣੀ ਦਿਖ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਨਮੂਨੇ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਬਲਕਿ ਚੰਗੇ ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕਲਾਕਾਰ ਆਪਣੇ ਸੰਦਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਨਤੀਜੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

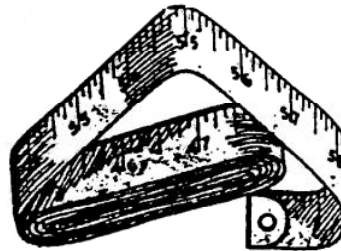
ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਪੰਜ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

1. ਨਾਪ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਾਨ
2. ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਨ
3. ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਸਮਾਨ
4. ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਲਈ ਸਮਾਨ
5. ਸਜਾਵਟ ਜਾਂ ਪਰਿਸੱਜਾ ਲਈ ਸਮਾਨ

(1) ਨਾਪ ਲੈਣ ਲਈ ਸਮਾਨ

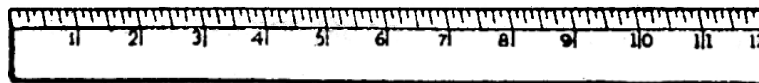
ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਨਾਪ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਪਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

(ੳ) ਇੰਚੀਟੇਪ (ਫੀਤਾ) :— ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਉਪਰ ਇੰਚਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰਾਂ ਦੋਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਗੋਲਾਈ ਦੇ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਪ ਲਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਨਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.1)।

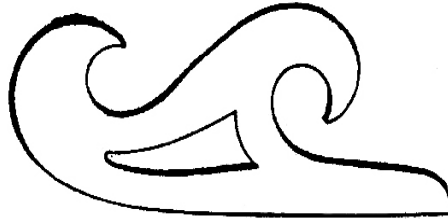
ਚਿੱਤਰ 1.1 ਇੰਚੀ ਟੇਪ

(ਅ) ਫੁੱਟਾ :— ਇਹ ਲੱਕੜ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਜਾਂ ਧਾਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਫੁੱਟ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਫੁੱਟਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੱਧੇ ਫੁੱਟ ਦੇ ਨਾਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਫੁੱਟਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਵੀ ਇੰਚੀ ਟੇਪ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਚਾਂ ਅਤੇ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਛੋਟੀ ਲੰਬਾਈ ਨਾਪਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.2)।

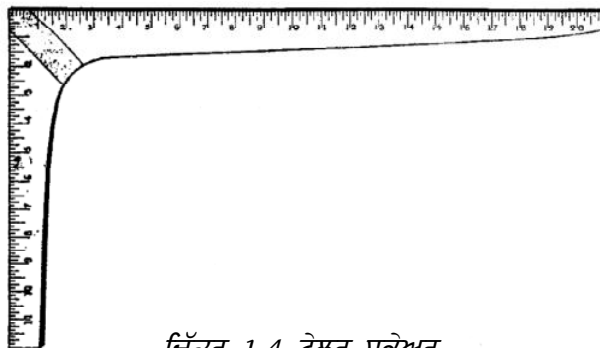
ਚਿੱਤਰ 1.2 ਫੁੱਟਾ

(ੲ) ਫਰੈਂਚ ਕਰਵ :— ਇਹ ਗੋਲਾਈ ਨਾਪਣ ਅਤੇ ਗੋਲਾਕਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.3)।

ਚਿੱਤਰ 1.3 ਫਰੈਂਚ ਕਰਵ

(ਸ) ਟੇਲਰ ਸੁਕੇਅਰ :— ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅੱਖਰ ਐਲ (L) ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਛੁੱਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਸਮਕੋਣ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.4)। ਦਰਜੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 1.4 ਟੇਲਰ ਸੁਕੇਅਰ

(2) ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਨ

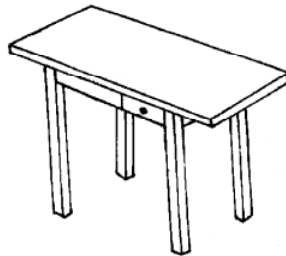
ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਡਰਾਫਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ੳ) ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ :— ਇਹ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਰਾਫਟ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼

ਤੇ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਉਪਰ ਲੰਬਾਈ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਲ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਲਗਾ ਕੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੱਪੜਾ ਆਡਾ ਨਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਲਾਈਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਲੰਬਾਈ ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਲ ਹੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿਉਣ ਲਾਈਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ, ਸਿਉਣਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਪੈਟਰਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਟਰਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਸਿਲਾਈ ਦੀ ਮੇਜ਼ :— ਡਰਾਫਟ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਤਲ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਮੇਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਮੇਜ਼ ਜਿਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ $1\frac{1}{2}$ -2 ਮੀਟਰ, ਚੌੜਾਈ ਤਕਰੀਬਨ $1\frac{1}{4}$ ਮੀਟਰ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਇੰਨੀ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਝੁਕਨਾ ਨਾਂ ਪਵੇ, ਮਤਲਬ ਕਿ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਦਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.5)। ਮੇਜ਼ ਅਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵਲ ਪਏ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਕੇ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੇਜ਼ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੰਦੇ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ ਮੇਜ਼ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

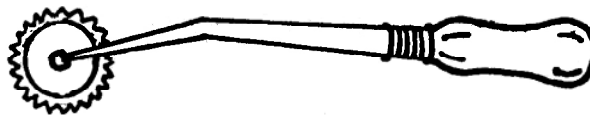
ਚਿੱਤਰ 1.5 ਸਿਲਾਈ ਦੀ ਮੇਜ਼

(ਬ) ਪੈਂਸਿਲ :— ਕਾਲੇ, ਲਾਲ, ਨੀਲੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਸਿੱਕੇ ਵਾਲੀਆਂ ਪੈਂਸਿਲਾਂ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਫਰਕ

ਲਾਲ ਅਤੇ ਨੀਲੀ ਪੈਂਸਿਲ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਫੇਦ ਸਿੱਕੇ ਵਾਲੀ ਪੈਂਸਿਲ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਸ) ਰਬੜ :— ਇਹ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਗਲਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਡਰਾਫਟ ਤੇ ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੋਲਾਈ ਠੀਕ ਨਾ ਬਣੇ ਤਾਂ ਰਬੜ ਨਾਲ ਮਿਟਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਗੋਲਾਈ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਨਮੂਨਾ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤ ਲੱਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

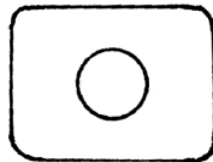
(ਹ) ਟਰੇਸਿੰਗ ਵ੍ਹੀਲ :— ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਉਂਟਾ, ਪਲੀਟਾਂ, ਡਾਟ, ਗਲੇ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਈਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਡਰਾਫਟ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਹੈਂਡਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਹੇ ਦੀ ਡੰਡੀ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕੀਲੇ ਅਤੇ ਦੰਦੇਦਾਰ ਚਰਖੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.6)। ਇਸ ਨੂੰ ਹੈਂਡਲ ਤੋਂ ਪਕੜ ਕੇ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਚਰਖੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 1.6 ਟਰੇਸਿੰਗ ਵ੍ਹੀਲ

(ਕ) ਕਾਰਬਨ ਪੇਪਰ :— ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਜਾਂ ਤੀਸਰੀ ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਾਰਬਨ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੰਗ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਖ) ਟੇਲਰ ਚਾਕ :— ਇਹ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਕੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਮਿਟਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 1.7)।

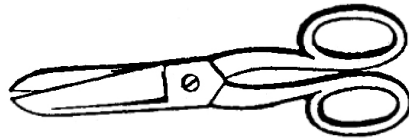

ਚਿੱਤਰ 1.7 ਟੇਲਰ ਚਾਕ

(3) ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਸਮਾਨ

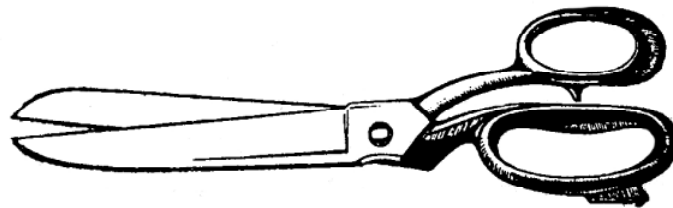
ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਪੈਟਰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(ੳ) ਛੋਟੀ ਕੈਂਚੀ :— ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਇੰਚ ਲੰਬੇ ਬਲੇਡ ਦੇ ਅਕਾਰ ਵਾਲੀ ਕੈਂਚੀ ਧਾਗੇ, ਸਿਉਣਾ ਦੇ ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹੈਂਡਲ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਗੋਲ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ 1.8)।

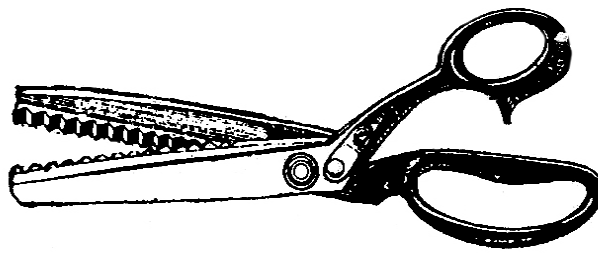
ਚਿੱਤਰ 1.8 ਛੋਟੀ ਕੈਂਚੀ

(ਅ) ਵੱਡੀ ਕੈਂਚੀ :— ਪੰਜ ਤੋਂ 12 ਇੰਚ ਲੰਬੇ ਬਲੇਡ ਵਾਲੀਆਂ ਕੈਂਚੀਆਂ ਕੱਪੜੇ ਕੱਟਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਦੀ ਆਸਾਨੀ ਲਈ ਇੱਕ ਹੈਂਡਲ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੈਂਡਲ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਲੰਬਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਟੱਕ ਹੀ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.9)।

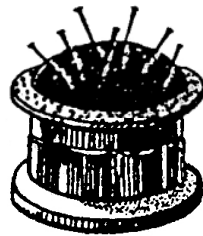
ਚਿੱਤਰ 1.9 ਵੱਡੀ ਕੈਂਚੀ

(ੲ) ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ :— ਇਹ ਵੀ ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਕੈਂਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਬਲੇਡ ਦੰਦਰਾਲ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ 1.10)। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਉਣਾ ਦਾ ਹੱਕ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕਟਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਗੇ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ।

ਚਿੱਤਰ 1.10 ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ

(ਸ) ਪਿੰਨ ਅਤੇ ਪਿੰਨ ਕੁਸ਼ਨ :— ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪਿੰਨ ਲਗਾ ਲਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿੰਨ ਲੰਬੇ, ਪਤਲੇ, ਨੁਕੀਲੇ ਅਤੇ ਜੰਗ ਰਹਿਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਰੂੰ ਜਾਂ ਸਪੰਜ ਦੀ ਗੱਦੀ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰੇਡੀਮੇਡ ਪਿੰਨ ਕੁਸ਼ਨ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਨ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਣ (ਚਿੱਤਰ 1.11)।

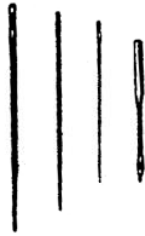

ਚਿੱਤਰ 1.11 ਪਿੰਨ ਤੇ ਪਿੰਨ ਕੁਸ਼ਨ

(ਹ) ਮੇਜ਼ :— ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ੍ਹਾ ਕੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖਾਕਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(4) ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਲਈ ਸਮਾਨ

(ੳ) ਸੂਈਆਂ :— ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਈਆਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਜੰਗ ਰਹਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਈਆਂ ਕਈ ਆਕਾਰ ਜਿਵੇਂ 0-12 ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸੂਈ ਦਾ ਨੰਬਰ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਸੂਈ ਬਰੀਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਰੀਕ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 9-10 ਨੰਬਰ ਦੀ ਸੂਈ, ਸਾਧਾਰਨ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਲਈ 6-8 ਨੰਬਰ ਦੀ ਸੂਈ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਲਈ 5-6 ਨੰਬਰ ਦੀ ਸੂਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਲੰਬੇ ਨੱਕ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। (ਚਿੱਤਰ 1.12)

ਚਿੱਤਰ 1.12 ਸਿਲਾਈ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ

(ਅ) ਮਸ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ :— ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ ਇਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੋਟਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਬਰੀਕ ਕੱਪੜੇ ਲਈ 10-12 ਨੰਬਰ, ਦਰਮਿਆਨੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ 14-16 ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ 16-18 ਨੰਬਰ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਵਿੱਚ ਧਾਗਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨੱਕਾ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.12)। ਆਮ ਕੱਪੜਿਆਂ ਲਈ 16 ਜਾਂ 18 ਨੰਬਰ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ੲ) ਧਾਗੇ :— ਸੂਈਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਧਾਗੇ ਵੀ ਓਨੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧਾਗੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ 20 ਤੋਂ 100 ਨੰਬਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਓਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਧਾਗਾ ਮੋਟਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਸੂਤੀ, ਟੈਰੀਕਾਟ, ਪੋਲੀਐਸਟਰ ਆਦਿ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗੀਲਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਅਤੇ ਧਾਗਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ (ਟੇਬਲ 1.1)।

ਟੇਬਲ 1.1

ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਸੂਈ ਦੀ ਕੱਪੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ

ਲੜੀ ਨੰ.	ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਧਾਗੇ ਦਾ ਨੰਬਰ	ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਦਾ ਨੰਬਰ
1.	ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੈਬਰਿਕ, ਆਰਕੰਡੀ, ਮਲਮਲ, ਪਤਲੀ ਸਿਲਕ	80-100	11
2.	ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਤਲੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਲੀ ਪਾਪਲੀਨ, ਲਿਜੀ ਬੀਜੀ, ਸਿਲਕ ਆਦਿ	60-80	14
3.	ਹਲਕੇ ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ, ਸੂਤੀ ਅਤੇ ਫਲਾਲੈਣ	50-60	16
4.	ਮੋਟੇ ਉਨੀ ਅਤੇ ਕੈਨਵਸ	40-50	18
5.	ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ	30-40	20

ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਮੋਟੀ ਸੂਈ ਅਤੇ ਮੋਟਾ ਧਾਗਾ ਅਤੇ ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਬਰੀਕ ਸੂਈ ਅਤੇ ਬਰੀਕ ਧਾਗਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਗਾ ਖਰੀਦਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਗਾ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਰੰਗ ਵੀ ਪੱਕਾ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੋਵੇ।

(ਸ) ਦਰਜਾਊ ਅੰਗੂਠੀ (ਬਿੰਬਲ) :— ਹੱਥ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲ ਤੇ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੂਈ ਦਾ ਨੱਕਾ ਉਂਗਲ ਦੇ ਮਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਤੇ ਕੰਮ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਗੂਠੀ ਲੋਹੇ ਜਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਬਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 1.13)।

10

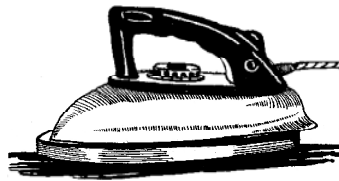
ਚਿੱਤਰ 1.13 ਦਰਜਾਉ ਅੰਗੂਠੀ (ਥਿੰਬਲ)

(ਹ) ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ :— ਬੇਸ਼ਕ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਹੱਥ ਨਾਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ, ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਹੱਥ, ਪੈਰ ਜਾਂ, ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਧਾਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਸੂਈ ਰਾਹੀਂ ਉਪਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਫਿਰਕੀ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ। ਦੋਹਾਂ ਧਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬਖੀਆ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਟਾਂਕੇ ਲਈ ਦੋਨੋਂ ਧਾਗਿਆਂ ਦਾ ਖਿਚਾਓ ਬਰਾਬਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿਉਣ ਜਲਦੀ ਉਧੜ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੇਲ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸੰਭਾਲ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮਰ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 2.1)।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਾ ਫੱਟਾ ਭੰਨਣ ਸਮੇਂ ਪਿੰਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ।

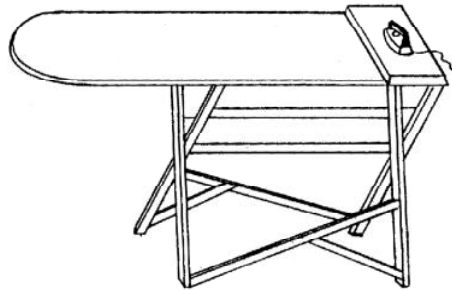
(5) ਪਰਸੱਜਾ ਦੇਣ ਲਈ

ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਰਸੱਜਾ (finish) ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਫਾਲਤੂ ਧਾਗੇ ਕੱਟਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 1.14 ਪ੍ਰੈੱਸ

(ੳ) ਪ੍ਰੈੱਸ :— ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਵੱਟ ਅਤੇ ਤੈਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ, ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ, ਡਾਟ, ਪਲੀਟਾਂ ਆਦਿ ਪਾਉਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿਆਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰੇਕ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੋਲੇ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਵੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਪ ਦਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 1.15 ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੇਜ਼

(ਅ) ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੇਜ਼ :— ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਮਤਲ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕੰਬਲ ਦੀ ਤਹਿ ਲਗਾ ਕੇ ਉਪਰ ਖੋਸ ਵਿਛਾ ਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ ਬਾਹਵਾਂ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ 1.15)। ਇਹ ਇੱਥੇ ਇਸ ਲਈ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਸਮਾਨ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਅਪਨਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੈਸਾ, ਥਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਨ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?
2. ਨਾਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
3. ਇੰਚੀਟੇਪ ਅਤੇ ਫੁੱਟੋ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
4. ਟੇਲਰ ਸੁਕੇਅਰ ਕਿਸ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
5. ਫਰੈਂਚ ਕਰਵ ਦਾ ਆਕਾਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
6. ਡਰਾਫਟ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
7. ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
8. ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਮੇਜ਼ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?
9. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਪੈਂਸਿਲ ਅਤੇ ਰਬੜ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ?
10. ਟਰੇਸਿੰਗ ਵ੍ਹੀਲ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
11. ਟੇਲਰ ਚਾਕ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ?
12. ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?
13. ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
14. ਪਿੰਨਾਂ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ?
15. ਸੂਈਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?
16. ਧਾਗੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

17. ਸਿਲਾਈ ਇਕ ਕਲਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ?
18. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ।

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

19. ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਬਾਰੇ ਖੋਲ ਕੇ ਲਿਖੋ।
20. ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ।

ਪਾਠ-2

ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ

ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਹਰ ਘਰ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਕਾਢ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1850 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਾਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਮ ਅਤੇ ਲਾਭ ਹਨ। ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਕਿਸੇ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਖਰੀਦਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਏਜੰਟ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਜੇ ਵੀ ਮਿਲ ਜਾਣ। ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

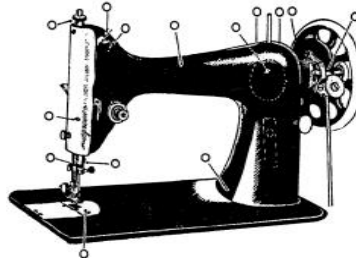
1. ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ
2. ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ
3. ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

(1) ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੱਥ ਚੱਕਰੀ (ਫਲਾਈਵੀਲ) ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੱਕੜ ਦਾ ਹੈਂਡਲ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੱਥੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਘੁੰਮਾਉਣ ਤੇ ਹੱਥ ਚੱਕਰੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੱਕਰੀ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪੁਰਜੇ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਸਿਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਸਮੇਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਢਾਈ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸਸਤੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਫਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਰੰਮਤ ਆਦਿ ਲਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਬਖੀਆ

ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਲਈ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਚਿੱਤਰ 2.1 ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ

(2) ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਇੱਕ ਸਟੈਂਡ ਲੱਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੈਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 2.3)।

ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਲੱਗੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗੀ (ਚਿੱਤਰ 2.2) ਹੱਥ ਚੱਕਰੀ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਹੱਥ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜਾ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਸਿਲਾਈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਦੋਨਾਂ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਗ੍ਹਾ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘੇਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2.2
ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

ਚਿੱਤਰ 2.3
ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੈਰ

(3) ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ

ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੋਟਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੈਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੈਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਪੀਡ ਪੈਰ ਤੇ ਪਾਏ ਦਬਾਅ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਘੱਟ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਦਰਜੀ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਜੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਢਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨੇ, ਕਾਜ ਕਰਨਾ, ਪੀਕੋ ਕਰਨਾ, ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪੈਚ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੂਸਰੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਪੈਰ ਜਾਂ ਹੱਥੀ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ

ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ 2.4)।

(1) ਫਲਾਈਵੀਲ ਜਾਂ ਹੱਥ ਚੱਕਰੀ (Fly Wheel) :— ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ, ਪੈਰਾਂ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਰਾਹੀਂ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਹੱਥਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥੀ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਟੈਂਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਪੁਰਜੇ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

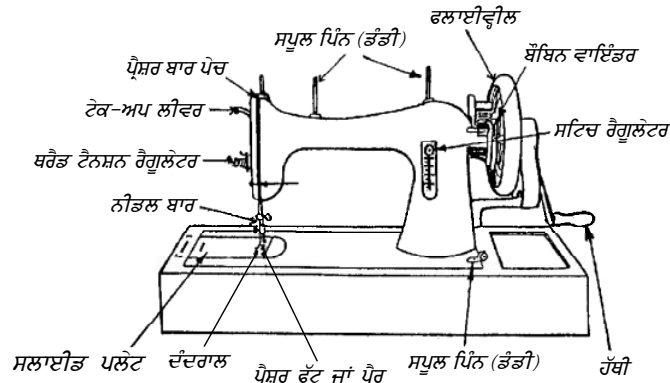
(2) ਨੀਡਲ ਬਾਰ ਤੇ ਸੂਈ (Needle Bar & Needle) :— ਨੀਡਲ ਬਾਰ (ਸੂਈ ਵਾਲਾ ਗਜ਼) ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ ਸਟੀਲ ਦੀ ਬਣੀ ਡੰਡੀ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਥਲਵੇਂ ਪਾਸੇ ਸੂਈ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਸੂਈ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰ ਨੀਚੇ ਹੋਣ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(3) ਥਰੈੱਡ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ (Thread Tension Regulator) :— ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਖੀਏ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਮਾਣ ਵਰਗੀਆਂ ਚਮਕਦਾਰ ਪਲੇਟਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਭਰੇ ਹੋਏ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਹੋਣ। ਗੀਲ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਥੱਲੇ ਸੂਈ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੀਲ ਦੇ

ਧਾਗੇ ਦੇ ਦਬਾਓ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਜਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਠੀਕ ਟਾਂਕਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(4) ਟੇਕ-ਅਪ ਲੀਵਰ (Take up lever) :— ਇਹ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਲਾਈਵੀਲ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਨਾਲ ਉਪਰ ਥੱਲੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਛੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੀਲ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(5) ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਜਾਂ ਪੈਰ (Pressure Foot) :— ਇਹ ਪੈਰ ਦੀ ਅੱਡੀ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬਾਰ ਦੇ ਥੱਲੇ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਸਮੇਂ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਦਬਾਓ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਰਹੇ।

ਚਿੱਤਰ 2.4 ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ

(6) ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬਾਰ ਪੇਚ (Pressure Bar Nut) :— ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਜਾਂ ਦਬਾਓ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(7) ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਲਿਫਟਰ (Pressure Foot Lifter) :— ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੀਵਰ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂ ਡੇਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਵਲ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

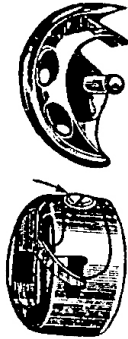
(8) ਦੰਦਰਾਲ (ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਦੰਦੇ) (Feed Dog) :— ਇਹ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਦੰਦੇਦਾਰ ਪੱਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਅਗਾਂਹ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਉਣ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਜਾਵੇ।

(9) ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ (Stitch Regulator) :— ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਖੀਏ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 0-5 ਜਾਂ 0 ਤੋਂ 8 ਨੰਬਰ ਲੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਛੋਟੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਛੋਟੇ।

(10) ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ (Bobbin Case) :— ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੀ ਨੂੰ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 2.5)।

(11) ਸ਼ਟਲ (Shuttle) :— ਸ਼ਟਲ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਨੀਚੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਿਰਕੀ ਨੂੰ ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਫਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 2.5)।

ਇੱਕ ਧਾਗਾ ਥੱਲਿਓ ਫਿਰਕੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਉਪਰਲਾ ਧਾਗਾ ਗੀਲ ਵਿੱਚੋਂ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 2.5 ਸ਼ਟਲ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ

(12) ਸਲਾਈਡ ਪਲੇਟ (Slide Plate) :— ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਡੱਬੀ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਥੱਲੇ ਸ਼ਟਲ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਕੱਢਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਫਿਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(13) ਬੌਬਿਨ ਵਾਇੰਡਰ (Bobbin Winder) :— ਬੌਬਿਨ ਫਿਰਕੀ ਨੂੰ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੁਰਜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਫਿਰਕੀ ਉੱਤੇ ਧਾਗਾ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(14) ਸਪੂਲ ਪਿੰਨ (ਡੰਡੀ) (Spool Pin) :— ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗੇ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੀਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਗੀਲ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(15) ਹੱਥੀ (Handle) :— ਇਹ ਹੱਥ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :

ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਪਰੰਤ, ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨੀਡਲ ਬਾਰ ਦੀ ਪੱਧਰੀ ਸਤਿਹ ਵੱਲ ਸੂਈ ਦੀ ਪੱਧਰੀ ਸਤਿਹ ਰੱਖ ਕੇ ਕਸ ਦਿਓ। ਧਾਗੇ ਦੀ ਗੀਲ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਲੱਗੀ ਡੰਡੀ (ਸਪੂਲ ਪਿੰਨ) ਵਿੱਚ ਪਾਓ ਤੇ ਉਥੋਂ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਥਰੋੱਡ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਰਾਹੀਂ ਟੇਕ ਅਪ ਲੀਵਰ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸੂਈ ਵਿੱਚ ਪਾਓ। ਧਾਗੇ ਦਾ ਦਬਾਓ ਨਾ ਘੱਟ ਨਾ ਵੱਧ ਰੱਖਣ ਲਈ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਠੀਕ ਕਰੋ। ਉੱਪਰ ਵਲ ਘੁੰਮਾਉਣ ਤੇ ਧਾਗਾ ਕਸ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਘੁੰਮਾਉਣ ਤੇ ਧਾਗਾ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਧਾਗਾ ਭਰ ਕੇ ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ ਵਿੱਚ ਫਿੱਟ ਕਰਕੇ ਸ਼ਟਲ ਵਿੱਚ ਪਾਓ। ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਘੁਮਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਥੱਲੇ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਵੀ ਉੱਪਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਤੋਂ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਠੀਕ ਕਰ ਲਓ। 0 ਤੋਂ 5 ਨੰਬਰ ਵੱਲ ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਦੀ ਡੰਡੀ ਕਰਨ ਤੇ ਟਾਂਕਾ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 5-0 ਵੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਟਾਂਕਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

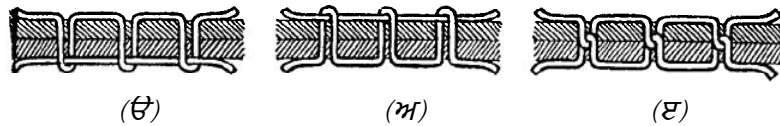

ਚਿੱਤਰ 2.6 ਧਾਗਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਲਿਫਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪੈਰ (ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ) ਥੱਲੇ ਕਰ ਲਓ। ਹੁਣ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹੱਥੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਚਲਾਓ। ਜੇਕਰ ਮਸ਼ੀਨ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਮੋਟਰ ਵਾਲੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਟੈਂਡ ਜਾਂ ਮੋਟਰ ਨਾਲ ਚਲਾਓ। ਕੱਪੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਵਧੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਲੇਕਿਨ ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਦੰਦਰਾਲ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨੀਵੀਂ

ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆਵੇਗੀ। ਕਢਾਈ ਵੇਲੇ ਦੰਦਰਾਲ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸੂਈ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਖਿਚਣ ਤੇ ਉਹ ਟੁੱਟੇ ਨਾ। ਜੇਕਰ ਸਿਲਾਈ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਲਿਫਟਰ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕੋ ਤਾਂ ਜੋ ਪੈਰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲੋ।

ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਖੀਏ ਦੇ ਸਹੀ ਟਾਂਕੇ ਲਈ ਗੀਲ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਦਾ ਦਬਾਓ ਬਰਾਬਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰਕੀ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ ਤੇ ਲੱਗੇ ਪੇਚ ਨੂੰ ਕਸ ਕੇ ਜਾਂ ਢਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰਲਾ ਧਾਗਾ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਘੁੰਮਾਉਣ ਨਾਲ ਢਿੱਲਾ ਜਾਂ ਕਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਉਪਰੋਂ ਅਤੇ ਨਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇਕਸਾਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 2.7)। ਮਤਲਬ ਕਿ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਧਾਗੇ ਦੀ ਖਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 2.7

ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਟਾਂਕਾ :— (ੳ) ਸਹੀ ਟਾਂਕਾ (ਅ) ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਢਿੱਲਾ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਦਾ ਧਾਗਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਿਆ ਹੋਇਆ (ੲ) ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਸਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢਿੱਲਾ।

ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ

ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :—

1. ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨਾ :— ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਨਰਮ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਟਲ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ੇ ਵੀ ਸਾਫ ਕਰ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਸਿੱਟੀ ਘੱਟੋ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਢੱਕ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਪੈਰ (ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ) ਹੇਠ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਟੁਕੜਾ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਘੱਟੋ ਤੋਂ ਬਚੀ ਰਹੇ।

2. ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੇਣਾ :— ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਤੇਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਉਪਰ ਤੇਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮੋਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਚਿੱਤਰ 2.1) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤੇਲ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1. ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਤੇਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੰਗੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
2. ਤੇਲ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁੱਪੀਆਂ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਬਕਾ ਤੁਬਕਾ ਕਰ ਕੇ ਤੇਲ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਧੂ ਦਿੱਤਾ ਤੇਲ ਤਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।
3. ਤੇਲ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਈ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਗਾ ਕੱਢ ਕੇ, ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੱਕ ਕੇ, 5 ਮਿੰਟ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਨਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਫੈਲ ਜਾਵੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾ ਆਵੇ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ?
2. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ?
3. ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
4. ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ ?
5. ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਫਲਾਈਵੀਲ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
6. ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਥਰੋੱਡ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਕਿੱਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?
7. ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ?
8. ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

9. ਸ਼ਟਲ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਦੀ ਡੱਬੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਫਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?
10. ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਦੰਦਰਾਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ?
11. ਕਿਸ ਪੁਰਜੇ ਦੁਆਰਾ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਨੂੰ ਉਪਰ ਨੀਚੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
12. ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਫਿਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
13. ਬੈਂਬਿਨ ਵਾਇੰਡਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
14. ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?
15. ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਤੇਲ ਕਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

16. ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਬਖੀਆ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
17. ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਬਖੀਏ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੈੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?
18. ਪ੍ਰੈੱਸ਼ਰ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ? ਇਸ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਨੀਚੇ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
19. ਫਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਧਾਗਾ ਕਿਹੜੇ ਪੁਰਜੇ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਫਿਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
20. ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ?
21. ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਧਾਗਾ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵੋਗੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜਾ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਕੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤੋਗੇ ?
22. ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
23. ਸ਼ਟਲ, ਫਿਰਕੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਡੱਬੀ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ?
24. ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਧਾਗਾ ਪਾਉਣਾ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂ ?

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

25. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?
26. ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਠੀਕ ਬਖੀਏ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
27. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ? ਦਰਜੀਆਂ ਲਈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?
28. ਘਰ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ? ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ?

ਪਾਠ-3

ਨਾਪ

ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਿਉਣਾ ਵੀ ਇਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ, ਲਏ ਹੋਏ ਨਾਪ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਕਸ਼ਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਉਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਪੈਟਰਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਲਏ ਗਏ ਨਾਪ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਠੀਕ ਹੋਵੇ ਪਰ ਨਾਪ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚੰਗੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਚੰਗੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਲਈ ਚੰਗੇ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਹੀ ਸਰੀਰਕ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਵਰਨਾ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਨਮੂਨਾ ਵੀ ਗਲਤ ਨਾਪ ਕਰਕੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਭੱਦੀ ਦਿਖ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੰਗ ਜਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕ, ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਹੀ ਨਾਪ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕੋ ਉਮਰ, ਭਾਰ ਅਤੇ ਕੱਦ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਲਗਦੇ ਹੋਣ ਪਰੰਤੂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਢਾਂਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਹੀ ਫਿਟਿੰਗ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਾਪ ਲੈਣੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਯਮ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ :—

- (1) ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇੰਚੀਟੇਪ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਸਾਫ ਅਤੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੰਚੀਟੇਪ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾਪ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਪ ਘਟਾ ਕੇ ਗਿਣਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਗਲਤੀ ਲਗ ਸਕਦੀ ਹੈ।

- (2) ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਇੰਚੀਟੇਪ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (3) ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਇੰਚੀਟੇਪ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਸਣਾ ਜਾਂ ਢਿੱਲਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- (4) ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਣਗੇ ਤਾਂ ਨਾਪ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।
- (5) ਨਾਪ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਕੱਢ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਜਾਂ ਟੇਢੇ ਖੜੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੰਬਾਈ ਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੋਨਾਂ ਨਾਪਾਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (6) ਛਾਤੀ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਲੈ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਛਾਤੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (7) ਕਮਰ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਮਰ ਅਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਨਾਪ ਲਏ ਜਾ ਸਕਣ।

ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਓਪਰੇਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ—

1. ਨਾਪ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਂਣਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਉਂਤੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੇਕਿਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਧਰੇ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਸਿਲਾਈ ਚੰਗੇ ਦਰਜੀ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਂਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਧਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖੋਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।
2. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਸਿਰਫ ਕੱਪੜਾ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਸਵਾਂ ਕੱਪੜਾ ਪਸੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਢਿੱਲਾ (ਖੁੱਲ੍ਹਾ)। ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬੁੱਢਿਆਂ ਲਈ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਪੁੱਛ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਪਸੰਦ ਹੈ।

3. ਨਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾਪ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਦੋਵੇਂ ਪੈਰ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾਪ ਸਧਾਰਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਤਲਬ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਝੁਕਕੇ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
4. ਨਾਪ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇੱਕ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੇ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਪ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
5. ਨਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਜਾਂ ਢਿੱਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਨਾਪ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਾਪ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਸਿਰਫ ਜਾਂਘੀਆ ਪਾ ਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
6. ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਫੀਤੇ ਦੇ ਉਲਟੇ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੰਬਾਈ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਫੀਤੇ ਦਾ ਪੱਤੀ ਵਾਲਾ ਸਿਰਾ ਉੱਪਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲਾ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਫੀਤੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰ ਉਚਾਈ ਤੇ ਹੋਵੇ।

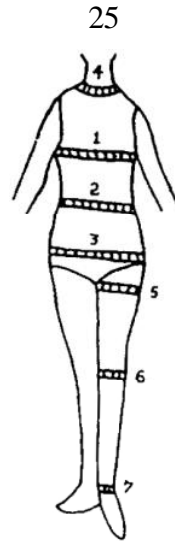
ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ

ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਨਾਪ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ :

(ੳ) ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

(ਅ) ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਛਾਤੀ, ਹਿਪ, ਤੀਰਾ, ਮੋਢਾ, ਗਲਾ, ਥਾਂਗ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਪ।

ਚਿੱਤਰ 3.1 ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

1 = ਛਾਤੀ ਦਾ ਨਾਪ	2 = ਕਮਰ ਦਾ ਨਾਪ
3 = ਹਿੱਪ ਦਾ ਨਾਪ	4 = ਗਲੇ ਦਾ ਨਾਪ
5 = ਲੱਤ ਦੇ ਪੱਟ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ	
6 = ਗੋਡੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ	
7 = ਗਿੱਟੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ	

(ੳ) ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

(1) ਛਾਤੀ ਦਾ ਨਾਪ :— ਬਗਲ ਤੋਂ ਇਕ ਇੰਚ ਥੱਲੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਦਾ ਨਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਚੌੜੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਪ ਹੈ। ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਚੀ ਟੇਪ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.1-1)।

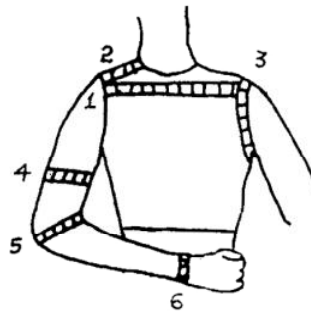
(2) ਕਮਰ ਦਾ ਨਾਪ :— ਕਮਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਾਪ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਣ ਲਈ ਕਹੋ। ਝੁਕਣ ਤੇ ਕਮਰ ਤੇ ਇਕ ਡੂੰਘ ਜਿਹਾ ਪਵੇਗਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਣ ਤੇ ਵੀ ਡੂੰਘ ਜਿਹਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦੇ ਨਾਪ ਨੂੰ ਕਮਰ ਦਾ ਨਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਪ ਫਰਾਕ,

ਕਮੀਜ਼, ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ, ਸਕੱਰਟ, ਨਿੱਕਰ, ਪੈਂਟ, ਜਾਂਘੀਆ ਅਤੇ ਪਜਾਮਾ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.1-2)

(3) ਹਿੱਪ ਦਾ ਨਾਪ :— ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੌੜਾ ਨਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਪ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅੰਗ ਸਰੀਰਕ ਹਿੱਲ ਜੁਲ ਅਤੇ ਚੱਲਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। ਨਾਪ ਠੀਕ ਨਾ ਲੈਣ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੰਗ ਹੋਣ ਤੇ ਉਠਣ ਬੈਠਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਪ ਸਕੱਰਟ, ਨਿੱਕਰ, ਪੈਂਟ, ਜਾਂਘੀਆ, ਪਜਾਮਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.1-3)

(4) ਤੀਰੇ ਦਾ ਨਾਪ :— ਇੱਕ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤਕ ਦੇ ਨਾਪ ਨੂੰ ਤੀਰੇ ਦਾ ਨਾਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਪ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.2-1)

(5) ਮੋਢੇ ਦਾ ਨਾਪ :— ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤਕ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਮੋਢਿਆਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਨਾਪ ਲੈਣੇ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਮੋਢੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਦੂਸਰੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਪ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.2-2)।

ਚਿੱਤਰ 3.2 ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

- 1 = ਤੀਰੇ ਦਾ ਨਾਪ
- 2 = ਮੋਢੇ ਦਾ ਨਾਪ
- 3 = ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਂਹ ਦੀ ਬਗਲ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਦਾ ਨਾਪ
- 4 = ਅੱਧੀ ਬਾਂਹ ਲਈ ਕੂਹਣੀ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ
- 5 = ਕੂਹਣੀ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ
- 6 = ਕਲਾਈ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ

(6) ਗਲੇ ਦਾ ਨਾਪ :— ਗਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉੱਚੇ ਗਲੇ ਵਾਲਾ ਕਾਲਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਉਚਾਈ ਤੇ ਨਾਪ ਚਾਹੀਦਾ ਹੋਵੇ, ਇੰਚੀ ਟੇਪ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਨਾਪ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.1-4)

(7) ਬਾਂਹ ਦਾ ਨਾਪ :— ਇਹ ਨਾਪ ਬਾਂਹ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਨਾਪ ਬਾਂਹ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਬਾਂਹ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਇਹ ਨਾਪ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਂਹ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅੱਧੀ ਬਾਂਹ, ਕੂਹਣੀ ਅਤੇ ਕਲਾਈ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੂਹਣੀ ਵਾਲਾ ਨਾਪ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਂਹ ਮੋੜ ਕੇ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.2-3,4,5,6)।

(8) ਲੱਤਾਂ ਦਾ ਨਾਪ :— ਇਹ ਵੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਲੱਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਾਂਘੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਘ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ, ਨਿੱਕਰ ਲਈ ਪੱਟ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ ਆਦਿ। ਜਦੋਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤੰਗ ਸਿਉਣੀ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੁੜੀਦਾਰ ਪਜਾਮਾ ਜਾਂ ਤੰਗ ਪੈਂਟ ਤਾਂ ਗੋਡੇ ਅਤੇ ਗਿੱਟੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦਾ ਨਾਪ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.1-5,6,7)।

(ਅ) ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

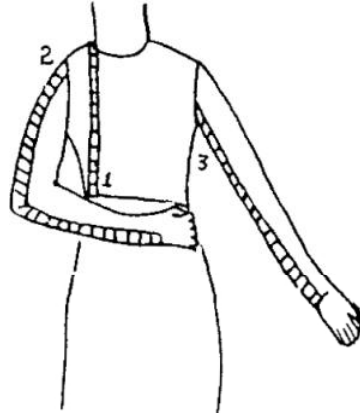
ਇਹ ਨਾਪ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੰਬਾਈ ਮੁਤਾਬਕ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1. ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਕਮਰ ਤੱਕ :— ਗਰਦਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਮਰ ਤੱਕ ਦਾ ਨਾਪ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਰਾਕ ਦੀ ਬਾਡੀਜ਼, ਬੁਸ਼ਕਟ ਬਲਾਊਜ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਪਰ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.3-1)

2. ਬਾਂਹ ਦਾ ਨਾਪ :— ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਲੰਬੀ ਬਾਂਹ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅੱਧੀ ਬਾਂਹ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਕੂਹਣੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾਂ ਕੂਹਣੀ ਤੱਕ ਨਾਪ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਚੌਥਾਈ ਲੰਬੀ ਬਾਂਹ ਲਈ ਇਹ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਲਾਈ ਜਾਂ ਕੂਹਣੀ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੂਹਣੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ

ਮੌੜ ਕੇ ਇਹ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰੀਰਕ ਹਿਲ ਜੁਲ ਸਮੇਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਵੇ (ਚਿੱਤਰ 3.3-2,3)।

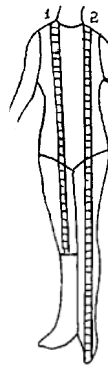

ਚਿੱਤਰ 3.3 ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

1 = ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਕਮਰ ਤੱਕ

2 ਅਤੇ 3 = ਬਾਂਹ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਨਾਪ

3. ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ :— ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੋਡੇ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਤੱਕ ਦਾ ਨਾਪ, ਫਰਾਕ, ਕਮੀਜ਼, ਕੋਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.4-1)

ਚਿੱਤਰ 3.4 ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

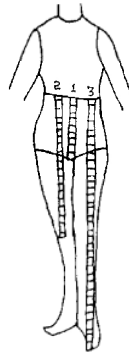
1 = ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ

2. ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ

4. ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ :— ਇਹ ਮੋਢੇ ਦੀ ਹੱਡੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤਕ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਕਸੀ, ਗਾਉਨ, ਨਾਇਟੀ, ਬੱਚੇ ਦਾ ਜੰਪ ਸੂਟ ਆਦਿ (ਚਿੱਤਰ 3.4-2)।

5. ਆਸਣ ਦੀ ਲੰਬਾਈ :— ਇਹ ਨਾਪ ਕਮਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਿੱਪ ਦੇ ਥੱਲੇ ਤੱਕ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਲਈ ਅਲਗ ਅਲਗ ਜਾਂ ਇਕੱਠਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਲਵਾਰ, ਪਜਾਮਾ, ਪੈਂਟ, ਰੌਪਰ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਨਾਪ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 3.5-1)।

6. ਕਮਰ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ :— ਕਮਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੋਡੇ ਦੀ ਪਿੰਨੀ ਤਕ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਪ ਨਿੱਕਰ ਜਾਂ ਸਕੱਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਾਪ ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾਂ ਥੱਲੇ ਵਲ ਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.5-2)।

ਚਿੱਤਰ 3.5 ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ

1 = ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ

2 = ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ

1 = ਆਸਣ ਦੀ ਲੰਬਾਈ

2 = ਕਮਰ ਤੋਂ ਗੋਡੇ ਤੱਕ

2 = ਕਮਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ

7. ਕਮਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ :— ਕਮਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤਕ ਇਹ ਨਾਪ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਲਵਾਰ, ਪੈਂਟ, ਪਜਾਮਾ, ਮੈਕਸੀ, ਸਕੱਰਟ ਆਦਿ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 3.5-3)।

ਨਾਪ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਉਣੀ

ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ

ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਨਾਪ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾਪ ਲੈ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਲਿਖ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਪ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਪੁਸ਼ਾਕ ਏਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਰੀਰਕ ਹਰਕਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਲਏ ਹੋਏ ਨਾਪਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਨਾਪ ਜੋੜ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਇੰਚ ਬਾਜੂ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ ਅੱਧਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਇੰਚ, ਛਾਤੀ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਦੇ ਨਾਪ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ 4 ਇੰਚ, ਕਮਰ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਇੰਚ, ਹਿੱਪ ਦੇ ਘੇਰੇ ਲਈ ਦੋ ਤੋਂ ਛੇ ਇੰਚ, ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਵਿੱਚ ਅੱਧਾ ਇੰਚ ਤੋਂ ਦੋ ਇੰਚ, ਨਿੱਕਰ ਜਾਂ ਪੈਂਟ ਦੇ ਆਸਣ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਇੰਚ, ਨਿੱਕਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਦੋ ਇੰਚ ਤੱਕ ਦਾ ਨਾਪ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰਤ, ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਘਟਾਏ ਜਾਂ ਵਧਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿੱਥੇ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨਾ ਹੋਵੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਪ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੈਟਰਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇਪਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣਾ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਸਿਉਣ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਟਰੇਸਿੰਗ ਵ੍ਹੀਲ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਨਾਪ ਮੁੱਖ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ?
2. ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਕੋਈ ਇੱਕ ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ।
3. ਛਾਤੀ ਦੇ ਨਾਪ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਾਪ ਹੈ?
4. ਕਮਰ ਦੇ ਨਾਪ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਾਪ ਹੈ?
5. ਤੀਰੇ ਦੇ ਨਾਪ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਨਾਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
6. ਬਾਂਹ ਦੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਕਿਸੇ ਦੋ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
7. ਲੱਤ ਦੇ ਨਾਪ ਲਈ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
8. ਲੱਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
9. ਬਾਂਹ ਦੇ ਨਾਪ ਲਈ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?
10. ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਪ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

11. ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਨਾਪ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
12. ਕਮਰ ਦਾ ਨਾਪ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ?
13. ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਕੀ ਨਿਯਮ ਹਨ?
14. ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
15. ਕਮਰ ਅਤੇ ਕਮਰ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
16. ਲੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਪ ਕਿੰਨੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ?
17. ਬਾਂਹ ਦੇ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
18. ਲੱਤ ਦੇ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਨਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ?
19. ਅੱਧੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਬਾਂਹ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨਾਪ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਣਗੇ?
20. ਬੱਚੇ ਦੀ ਨਿੱਕਰ ਲਈ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਲੱਤ ਦੇ ਨਾਪ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਲਵੋਗੇ? ਗਲਤ ਨਾਪ ਲੈਣ ਦਾ ਕੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ?
21. ਚੂੜੀਦਾਰ ਪਜਾਮੇ ਲਈ ਲੱਤ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨਾਪ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ? ਇਹ ਨਾਪ ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

22. ਪੁਸ਼ਾਕ ਸਿਉਂਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਪਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ।
23. ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਨਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?
24. ਨਾਪ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਗੁਲਾਈ ਦੇ ਨਾਪ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਨਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?
25. ਸਹੀ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ? ਹਿਪ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਨਾਪ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?

ਪਾਠ-4

ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ

ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸਿਲਾਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਨੁਕਸ ਚੰਗੇ ਸਿਉਣੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਰਾਹੀਂ ਲੁਕਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜਾ ਭਾਵੇਂ ਸਸਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਵਧੀਆ ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸਿਲਾਈ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਜੱਦ ਕਿ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜਾ ਗਲਤ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਬੇਧਿਆਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਸਿਲਾਈ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਭੱਦਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਤੋਸ਼ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕਲਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੋਈ ਮੋਟਾ ਜਾਂ ਪਤਲਾ, ਕੋਈ ਬੁਰਦਾਰ ਜਾਂ ਸਾਦਾ ਆਦਿ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ? ਜਿਵੇਂ ਬੁਰਦਾਰ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਪਤਲਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਕੱਪੜਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਜਾਂ ਉਨੀ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਸਿਲਕ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਪਤਲੇ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਅੰਦਰਸ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੱਪੜੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲਓ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਕੱਪੜੇ ਇਕ ਸਾਰ ਕੱਟੇ ਗਏ ਹਨ, ਧੋਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਕ ਹੈ, ਰੰਗ ਪੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਸਿਉਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਆਦਿ। ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵੱਲ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

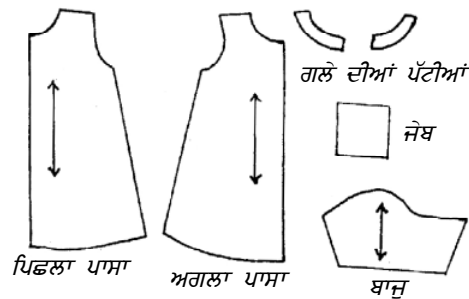
1. ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ

ਕੱਪੜਾ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਅਜਿਹੇ

ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਨਿਆਂ ਜਚੇ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨੀ ਵੀ ਆਸਾਨ ਹੋਵੇ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਉਮਰ, ਲਿੰਗ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਮੁਤਾਬਕ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਨਮੂਨਾ ਹਰੇਕ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਜਦਾ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨਮੂਨਾ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸੁਹਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕੀ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਵਿੱਚ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਔਖੇ ਨਮੂਨੇ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਠੀਕ ਕਟਾਈ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾ ਆਵੇ।

2. ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ (ਖਾਕਾ ਬਣਾਉਣਾ)

ਕੋਈ ਵੀ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਜਾਂ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਪ ਜਿਵੇਂ ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ ਤੇ ਗੋਲਾਈ ਆਦਿ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਲੈਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਾਫਟ ਜਿੰਨਾਂ ਸਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸਹੀ ਆਏਗੀ। ਡਰਾਫਟ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਏ ਹੋਏ ਸਰੀਰਕ ਨਾਪ ਅਨੁਸਾਰ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਸ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੋਪਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੈਟਰਨ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਮੂਨੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿੰਨੇ ਪੀਸ ਬਣਦੇ ਹੋਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ, ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ, ਕਾਲਰ ਜਾਂ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ, ਜੇਬ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਆਦਿ। ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 4.1 ਫਰਾਕ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਅਲਗ-ਅਲਗ ਹਿੱਸੇ

- (ੳ) ਜਿਸ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਤੁਸੀਂ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਉਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੱਟ ਪਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਲਵੋ। ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਲਈ ਖਾਕੀ ਕਾਗਜ਼ ਬਾਕੀ ਸਭ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (ਅ) ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਟਰਨ ਕੱਟੋ। ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੀ ਬਾਡੀ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਲਈ ਵੱਖ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਲਈ ਵੱਖ, ਬਾਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਰ ਆਦਿ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਟਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨੰਬਰ ਲਿਖ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਵੇਲੇ ਆਸਾਨੀ ਰਹੇ।
- (ੲ) ਕੋਈ ਵੀ ਨਮੂਨਾ ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਤੋਂ ਟੇਢਾ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਪੜੇ ਉੱਪਰ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕਾਗਜ਼ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਲੰਬਾਈ ਦੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲਕੀਰਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
- (ਸ) ਜੇ ਗਰੁੱਪ ਜਾਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾ ਕੇ ਪੈਟਰਨ ਕੱਟਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਬਦਲ ਨਾ ਜਾਏ।

3. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ

ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਠੀਕ ਚੋਣ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਲਵੀਂ ਸਕੱਰਟ ਲਈ ਅਕੜਾਅ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਮੋਟਾ ਕੱਪੜਾ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਚਦਾ ਹੋਵੇ। ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਖੜੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਲੰਬਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਲੋਟਵੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਕੇ ਛੋਟਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਰੰਗ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਜਚਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਬਣਾਉਣੀ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਰਜ਼ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੌਖਾ ਅਤੇ ਸਸਤਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਅਰਜ਼ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰਾਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਚੂੜੀਦਾਰ ਪਜਾਮੇ ਲਈ ਘੱਟ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਚੰਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਰੰਗ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ (ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਨਮੂਨਾ), ਅਤੇ ਧੁਲਾਈ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਰੰਗ, ਉਮਰ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਰੰਗ ਅਤੇ ਨਮੂਨਾ ਫੱਬਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲਈ ਹਲਕੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਨਮੂਨੇ ਫੱਬਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮਨਭਾਂਉਂਦੇ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਚੰਗੇ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਹਰ ਕੋਈ ਕੱਪੜੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਖਰੀਦ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਹਰ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨੇ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਧੁਲਾਈ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਘਰ ਧੋਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

4. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨਾ

ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਸੁੰਗੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਪਲੀਨ, ਲੱਠਾ, ਜੀਨ ਆਦਿ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੰਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਧੋਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਧੋਣ ਮਗਰੋਂ ਛੋਟੀ ਜਾਂ ਤੰਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ ਕਾਫੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਸੰਨਫੋਰਾਈਜ਼ਡ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੁੰਗੜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਧੁਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੁੰਗੜੇਗਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਬੀਆ ਅਤੇ ਟੈਰੀਕਾਟ ਆਦਿ। ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਰਾਲੀਨ, ਨਾਈਲੋਨ ਆਦਿ ਦੇ ਰੇਸ਼ੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧੋਣ ਤੇ ਸੁੰਗੜਦੇ ਨਹੀਂ। ਲੇਕਿਨ ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸੰਨਫੋਰਾਈਜ਼ਡ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨਾ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਮੋਟਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਾਬਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਭਿਉਂ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੰਘਾਲੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰਾ ਸਾਬਣ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੁਕਾ ਲਵੇ।

5. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨਾ

ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਲਵਟਾਂ ਪਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨ ਲਈ ਭਿਉਂ ਕੇ ਸੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸਿਲ੍ਹੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਰੇਸ਼ਮੀ, ਉਨੀ ਆਦਿ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ

ਸਮੇਂ ਪਾਣੀ ਛਿੜਕਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨਾਂ ਤੇ ਮਲਮਲ ਦਾ ਸਾਫ ਕੱਪੜਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਪੱਕਾ ਹੋਵੇ ਗਿੱਲਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਪਰੋਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੋਲੀਐਸਟਰ, ਨਾਈਲੋਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਪਏ ਵੱਟ ਹਲਕੀ ਗਰਮ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਗਿਲ੍ਹਾ ਕੀਤੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਣਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

6. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨਾ

ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਕਾਣ ਜਾਂ ਟੇਢਾਪਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕੱਪੜੇ ਟੱਕ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਫਾੜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਕੱਟਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਧਾਗਾ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਉਸੇ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਗਾ ਕੱਢਣਾ ਸੌਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਕਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੇਰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਗਾ ਕੱਚਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਛੇਤੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਟੱਕ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਕਰ ਕੇ ਦੁਹਰਾ ਕਰ ਲਓ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਭਾਨ ਤੋਂ ਕੱਟੋ।

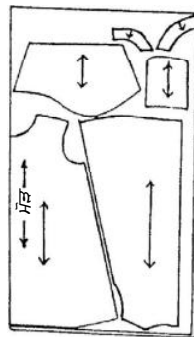
ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਹਰਾ ਕਰੋ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕੰਨੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਣ। ਜੇ ਕੱਪੜਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੰਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਕੋਣ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ, ਤੱਦ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਸਿੱਧਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਟੇਢਾ ਖਿੱਚੋ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਸਿੱਧਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਦ ਤੱਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦੇ ਜਾਓ। ਜਦ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕੰਨੀ ਉੱਤੇ ਕੰਨੀ ਰੱਖ ਕੇ, ਕੰਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੁਹਰੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਲਗਾ ਦਿਓ।

7. ਪੇਪਰ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣਾ

ਪ੍ਰੈੱਸ ਕੀਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਮੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਾਫ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਵਿਛਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਛਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਹੋਵੇ। ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਪੁੱਠਾ ਪਾਸਾ ਉਪਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਉਪਰ ਨਿਸ਼ਾਨ

ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਵਿਉਂਤ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜਿਆਂ (ਹਿੱਸਿਆਂ) ਨੂੰ। ਜਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਮੋੜ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੋੜ ਕੇ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ ਜਿੱਥੇ ਕੱਪੜਾ ਬਚਦਾ ਹੋਵੇ ਵਿਛਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਰੁਖ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਮੂਨਾ ਉਰੇਬ ਜਾਂ ਆਡੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਟੁਕੜੇ ਉਸ ਵਿਉਂਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਆਡੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਾਲਾ ਯੋਕ ਜਾਂ ਉਰੇਬ ਚੈੱਕ ਵਾਲੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਆਦਿ। ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਅਜਾਈਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :—

- (ੳ) ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਤਲ ਧਰਾਤਲ ਉੱਤੇ ਵਿਛਾ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਮੇਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ ਜਿਸ ਤੇ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।
- (ਅ) ਪੈਟਰਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕੰਨੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਵਿਛਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਨੇ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਮਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਣ।
- (ੲ) ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਟੁਕੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- (ਸ) ਜੇ ਕੁਝ ਪੈਟਰਨ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ (ਸਿੱਧੇ) ਅਤੇ ਕੁਝ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ (ਆਡੇ) ਕੱਟਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੇ ਟੁਕੜੇ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 4.2 ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਵਿਛਾਉਣਾ

- (ਹ) ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ 0.6 ਸੈਂਟੀ ਮੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੰਬਾਈ ਜਾਂ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਪੜਾ ਵਿਅਰਥ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- (ਕ) ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਡਰਾਫਟ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਖੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਠੀਕ ਅਤੇ ਪੱਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ।
- (ਖ) ਪੈਟਰਨ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।
- (ਗ) ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਸਭ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਪੈਟਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਉਣ ਲਈ ਥਾਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਫਿਰ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੋ।

8. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਿੰਨ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਟਰੇਸ ਕਰਨਾ :

ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਲਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਰਹਿਣ। ਪਿੰਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਲਾਓ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਨਾਰੇ ਨਾਲ ਸਮਕੋਣ ਬਣਾਉਣ। ਪਿੰਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਅਤੇ ਤਿਲਕਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਿੰਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਨਾਂ ਲਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਟਰੇਸਿੰਗ ਵ੍ਹੀਲ, ਟੇਲਰਜ਼ ਚਾਕ ਜਾਂ ਪੈਂਸਿਲ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਰੇਖਾ, ਡਾਟਾਂ, ਪਲੀਟਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤਹਿ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਤਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਬਨ ਪੇਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਨਾਂ ਅਤੇ ਪੈਟਰਨ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।

9. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣਾ :

ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਕੈਂਚੀ ਦਾ ਫਲ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਸਿੱਧਾ, ਸਾਫ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕੱਪੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਹੀ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨੀ ਅਤੇ

ਹੋਰ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਤਹਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੁਹਰਾ ਕੱਪੜਾ ਔਖਾ ਕੱਟਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਹਿਰਾ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਦੂਜੀ ਤਹਿ ਨੂੰ ਕੱਟ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰਸ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੱਪੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਿੰਨ ਲਾ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੰਬੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੈਂਗਰ ਵਿੱਚ ਟੰਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਟ ਨਾ ਪੈਣ। ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਮੋਟੇ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉੱਤੇ ਪੈਟਰਨ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜੇ ਨਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਲਤ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮੇਜ਼ ਜਾਂ ਸਾਫ਼ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਕੱਪੜੇ ਵੀ ਬੇਧਿਆਨੀ ਵਿੱਚ ਕੱਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਇਸ ਲਈ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਕਟਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

- ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਪੁੱਠ-ਸਿੱਧ ਚੈੱਕ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਈ ਚਾਕ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
- ਕਈ ਵਾਰ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ (ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਪਿੰਟ) ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਦਾ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖ਼ਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫੁੱਲ, ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ, ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਾਲਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਆਦਿ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਪੈਟਰਨ ਲੇ ਆਉਟ (ਵਿਛਾਉਣਾ) ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਦ ਹੀ ਇਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।
- ਕੱਪੜਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲੰਬਾਈ ਰੁਖ ਹੀ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆੜਾ ਨਹੀਂ। ਪੈਟਰਨ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇ ਆਉਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੱਪੜਾ ਵਿਅਰਥ ਹੋਵੇ।
- ਕਈ ਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੱਪੜਾ ਥੋੜਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜੋੜ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾ ਕੇ ਹੀ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੋੜ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਲਵਾਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇ ਜੋੜ ਤਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਮੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।
- ਕੁੱਝ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਰਦਾਰ ਜਾਂ ਫਰ ਵਾਲੇ ਆਦਿ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਹੀ ਰੁਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਪੈਟਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਪੜਾ ਕਿੱਥੇ ਦੁਹਰਾ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਵਲ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

- ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਮਤਲ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਹੀ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪਕੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਹਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਕਟਾਈ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਨਿਆਂ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਕੁਝ ਕੱਪੜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਗੇ (ਰੋਏਂ) ਬਹੁਤ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਧ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਵੱਡੇ ਟੁਕੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਟੁਕੜੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵਗੈਰਾ ਤਾਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਘੋਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਉਹ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ ਉਹ ਕੱਪੜਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਹਿਨਣ ਤੇ ਛੁਪ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵਗੈਰਾ ਪੈਣੀਆਂ ਹੋਣ ਉਸ ਥਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਹੀ ਕਟਾਈ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

10. ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

ਮਸ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਜੇਕਰ ਫਿਟਿੰਗ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਕੀਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਉਧੇੜ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਚਾ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਤੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਲੀਟਾਂ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਚੌੜਾਈ ਛੋਟੀ ਵੱਡੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਾਟ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਉਧੇੜਨਾ ਆਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਂਣ

ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਂਣ ਉਧੇੜਨ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਅਕਾਰ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

11. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ :

ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਂਣ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪੜਾਅ ਤੇ ਕੁਝ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਟਾਈ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਉਂਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

- **ਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ :—** ਸਿਲਾਈ ਕਰਸੀ ਮੇਜ਼ ਜਾਂ ਨੀਚੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੈਰਾਂ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਰਸੀ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਹੱਥ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਨੀਚੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਚਟਾਈ ਵਗੈਰਾ ਵਿਛਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ 6-8 ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਵਾਲੇ ਪਟੜੇ ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਦਾ ਪੱਧਰ (Level) ਠੀਕ ਆ ਜਾਵੇ।
- ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬੇਸ਼ਕ ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਨ।
- ਵਸਤਰ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫਾਲਤੂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਚਲਾ ਕੇ ਚੈੱਕ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਯੂ ਤੇਲ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਫਾਲਤੂ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਣ। ਬਖੀਆ, ਪੈਰ ਦਾ ਦਬਾਅ ਆਦਿ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾ ਆਵੇ।
- ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਦੀ ਮੋਟਾਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਿਉਂਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਸੂਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਗਾ ਵੀ ਚੈੱਕ ਕਰ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਧਾਗੇ ਦੀ ਮੋਟਾਈ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋਖ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਧੀਆ ਪੋਲੀਐਸਟਰ ਵਗੈਰਾ ਦੀ ਗੀਲ ਹੀ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਸਿਉਂਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਾਲਾ ਥੋੜਾ ਕੱਪੜਾ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਾਨਿ ਕਿ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਾਲਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੱਪੜਾ ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਲਵਾਰ ਦਾ ਕੁੰਦਾ ਅਤੇ

ਪਹੁੰਚਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਸਮੇਂ ਥੋੜਾ ਕੱਪੜਾ ਜਾਨਿ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਹੈ ਨੂੰ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੁੰਦੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਵਾਲਾ ਪੂਰਾ ਕੱਪੜਾ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਰਹਿਣ ਦਿਓ।

- ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸਿਉਣ ਉਧੇੜਨ ਨਾਲ ਸਫ਼ਾਈ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੰਨੇ ਧਾਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ।
- ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੈਂਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਵੀ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਵੱਟ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪੈਂਸ ਨਾਲ ਭਾਨ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਲਗਾ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਉਣਾ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁੱਕੜਾ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਲਾਈ ਉਪਰੰਤ ਫਾੜ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਮੋਮ ਜਾਂ ਸਾਬਣ ਘਸਾਉਣ ਨਾਲ ਸਿਉਣ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਮਸ਼ੀਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਪੜੇ ਕੱਢਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸੂਈ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਸਮੇਂ ਸੂਈ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਪਰ ਕਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੱਪੜਾ ਕੱਢੋ।
- ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਉਣ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਠੇ ਅਤੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਜਾਣ।
- ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਲਾਈ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਣ ਕੱਚੇ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਉਣ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਪੈਂਸ ਕਰੋ।
- ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਕੋਈ ਫਾਲਤੂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਰੱਖ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਿੱਟੀ, ਗਰਦ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਹੇ। ਸੂਈ ਦਾ ਧਾਗਾ ਵੀ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਚਾਨਕ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਧਾਗਾ ਫਸਣ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਢੱਕ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ?
2. ਡਰਾਫਟ ਕਿਉਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
3. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ?
4. ਕਿਹਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗੋੜੋਗੇ?
5. ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਗੋੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
6. ਕੀ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜ ਕੇ ਕਟਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?
7. ਕਿਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ?
8. ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ?
9. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਿੰਨ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਟਰੇਸ ਕਰਨਾ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ?
10. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਕੀ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
11. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਟੁਕੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਟਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ?
12. ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਕੱਪੜਾ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

13. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ?
14. ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਚਾ ਕਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
15. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਕੀ ਚੈੱਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

16. ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
17. ਮੋਟੇ ਜਾਂ ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੀ ਕੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋਗੇ ਅਤੇ ਸੂਈ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਦਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ?
18. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਕਿਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।
19. ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ?
20. ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? ਡਰਾਫਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ?
21. ਕਿਹਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ? ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਗੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
22. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
23. ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵਿਛਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
24. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਿੰਨ ਲਾਉਣਾ, ਟਰੇਸ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ?
25. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਕਿਵੇਂ ?
26. ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?
27. ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ?

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

28. ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੋ ?
29. ਬੇਸ਼ਕ ਸਿਲਾਈ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਹੈ ਪਰ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ ?
30. ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਫਿਟਿੰਗ ਪੁਸ਼ਾਕ ਲਈ ਬਣਾਏ ਡਰਾਫਟ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ-ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ ? ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲੇ ਆਉਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਪਾਠ-5

ਸਿਲਾਈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟਾਂਕੇ

ਵਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਸਿਉਂਣਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਟਾਂਕੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਕੁਝ ਟਾਂਕੇ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਟਾਂਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਸਤਰ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਟਾਂਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਉਂਣਾ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਫੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਈਪਿੰਗ, ਚੁਣਟ, ਪੱਟੀ, ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜਿਕਰ ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੜਾਂਗੇ।

ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ

1. ਕੱਚਾ ਟਾਂਕਾ

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਚਾ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਉਧੇੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਹਿਆਂ (ਹਿੱਸਿਆਂ) ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ, ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿਉਂ ਕੇ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਕਾਫੀ ਤਿਲਕਣਾ ਹੋਵੇ ਜਿਹੜਾ ਮਸ਼ੀਨ ਤੇ ਸਿਉਂਣਾ ਸਮੇਂ ਫਿਸਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਨੂੰ ਉਲ੍ਹੇੜੀ (ਤੁਰਪਾਈ) ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੱਟਾ ਭੰਨਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੱਚਾ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

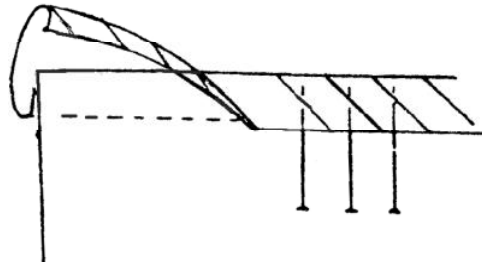
(ੳ) ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

(ਅ) ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

(ੲ) ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

(ੳ) ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੈਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜਾਂ ਉਲ੍ਹੜੀ ਵਾਲਾ ਫੱਟਾ ਭੰਨਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਨਾਲੋਂ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਨਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਸਮਕੋਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਪਾਸਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ 1 ਤੋਂ 3 ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੀਕ, ਤਿੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਜੰਗ ਰਹਿਤ ਪਿੰਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 5.1)

ਚਿੱਤਰ 5.1 ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

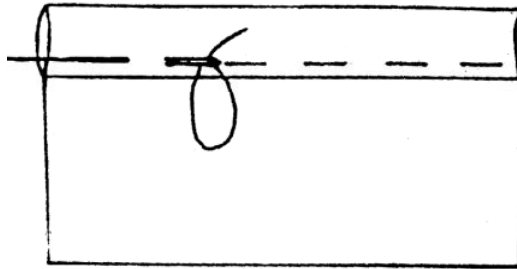
(ਅ) ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨਾ

ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਾਰੀਕ, ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਰਹਿਤ ਸੂਈ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੰਢ ਲਗਾ ਕੇ ਕੱਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਚਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :-

- i. ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ
- ii. ਨਾ ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ

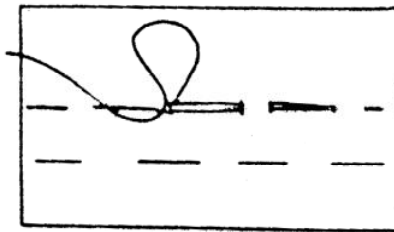
- iii. ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ
- iv. ਬਾਰੀਕ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ

i. ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ :— ਇਹ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਸਮੋਕਿੰਗ (smocking) ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.2)।

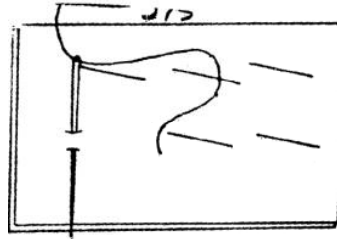
ਚਿੱਤਰ 5.2 ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ

ii. ਨਾ ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ :— ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਛੋਟੇ ਟਾਂਕੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਤੈਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਸਿਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਿਲਕਣੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਦਾ ਫੱਟਾ ਮੋੜਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕਾਫੀ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.3)।

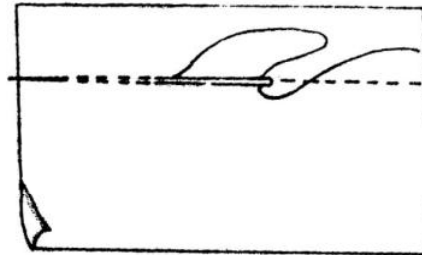
ਚਿੱਤਰ 5.3 ਨਾ ਬਰਾਬਰ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ

iii. ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ :— ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਜਾਊ ਕੱਚਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਜੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਅੰਦਰਸ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਟ, ਜੈਕਟ ਆਦਿ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ। ਇਸਦੇ ਟਾਂਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤਿਰਛੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੱਲ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵੱਲ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਛੋਟਾ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵੱਲੋਂ ਸੂਈ ਨਾਲ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ 3 ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰਾ ਟਾਂਕਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.4)।

ਚਿੱਤਰ 5.4 ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ

iv. ਬਾਰੀਕ ਕੱਚਾ :— ਜਦੋਂ ਸਾਦੇ ਕੱਚੇ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ-ਨੇੜੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਕੱਚਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੰਬੀ ਸੂਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਟਿੰਗ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਸਿਉਂਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਦੋ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੂਰੀ ਤਕਰੀਬਨ 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 5.5)

ਚਿੱਤਰ 5.5 ਬਾਰੀਕ ਕੱਚਾ

(ੲ) ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੱਚਾ :

ਇਹ ਫਰਾਕ, ਸਕੱਰਟ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਵੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਵੇਂ ਗਲੇ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਈਆਂ ਆਦਿ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਧਾਗਾ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ।

2. ਉਲ੍ਹੇੜੀ :

ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਮੋੜ ਕੇ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਗਲੇ, ਬਾਂਹ, ਚਾਕ ਅਤੇ ਘੇਰੇ ਦਾ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਲਈ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :-

(ੳ) ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ

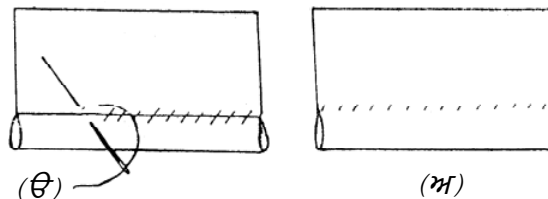
(ਅ) ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ

(ੳ) ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਉਲ੍ਹੇੜੀ :- ਇਸਦਾ ਟਾਂਕਾ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :-

(i) ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ

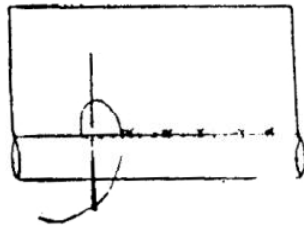
(ii) ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ

(i) ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ :- ਇਹ ਸਧਾਰਣ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਓ। ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫੱਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਧਾਗੇ ਸੂਈ ਨਾਲ ਚੁੱਕੋ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 2 ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਧਾਗੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਧਾਗੇ ਫੱਟੇ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤਿਰਛਾ ਟਾਂਕਾ ਲਾਓ। ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਤਿਰਛਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.6)।

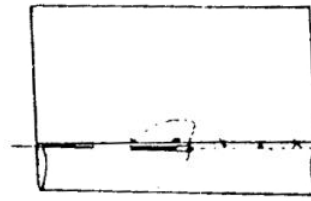

ਚਿੱਤਰ 5.6 ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ

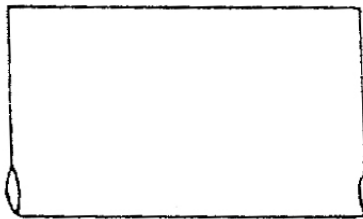
(ii) ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ :— ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪਤਲੇ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਇਸਦਾ ਟਾਂਕਾ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਟਾਂਕਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਧਾਗਾ ਮੋੜੇ ਹੋਏ ਫੱਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ $1/4$ ਤੋਂ $1/2$ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੂਈ ਨਾਲ ਥੱਲੇ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦੋ ਤਾਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਸੂਈ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਾਗੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਛੋਟੀ ਗੰਢ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਸੂਈ ਨਾਲ ਫੱਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਟਾਂਕਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਧਾਗਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕੱਪੜੇ ਵਰਗਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਹ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। (ਚਿੱਤਰ 5.7) ਇਸ ਲਈ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ੳ)

(ਅ)

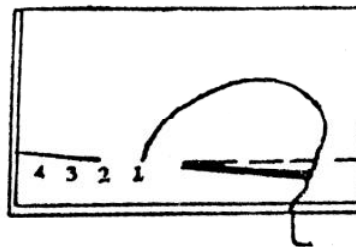
(ੲ)

ਚਿੱਤਰ 5.7 ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ

(ਅ) ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਉਲ੍ਹੇੜੀ :— ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਫੱਟੇ ਮੋੜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਆਮ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

3. ਬਖੀਆ :

ਹੱਥ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਟਾਂਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣ ਲਈ ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨੀ ਬਖੀਏ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਡੰਡੀ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੋ। ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕੱਢ ਕੇ 2 ਤੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਆਓ। ਫਿਰ ਸੂਈ ਨੂੰ 1 ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਲੈ ਜਾ ਕੇ 3 ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਦੁਬਾਰਾ 2 ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਲਿਜਾ ਕੇ 4 ਤੇ ਕੱਢੋ ਤਾਂ ਕਿ 1 ਤੇ 2 ਦਾ ਟਾਂਕਾ 2 ਤੇ 3 ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਟਾਂਕੇ ਬਰਾਬਰ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਦੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇਹ ਦੁਹਰੇ ਟਾਂਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। (ਚਿੱਤਰ 5.8)।

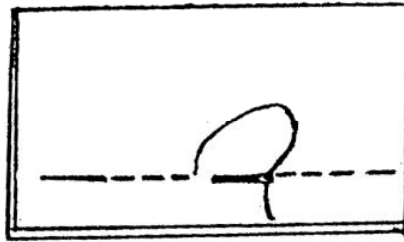
ਚਿੱਤਰ 5.8 ਬਖੀਆ

4. ਰਨ ਐਂਡ ਬੈਕ ਟਾਂਕਾ

ਇਹ ਬਰੀਕ ਕੱਚੇ ਅਤੇ ਬਖੀਏ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਖੀਏ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬਰੀਕ ਕੱਚੇ ਦੇ 2-4 ਟਾਂਕੇ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

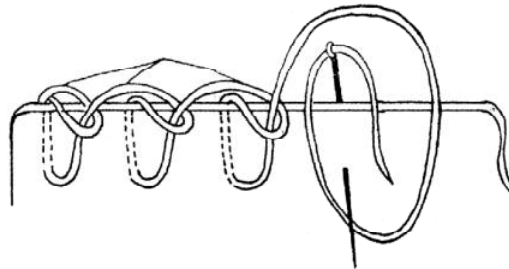
ਇੱਕ ਬਖੀਏ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੱਚੇ ਵਾਲੇ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 5.9)।

ਚਿੱਤਰ 5.9 ਰਨ ਐਂਡ ਬੈਕ ਟਾਂਕਾ

5. ਕਾਜ ਟਾਂਕਾ

ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਜਾਂ ਸੁਹਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਮੂਨੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਜ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹੀ ਟਾਂਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 5.10)।

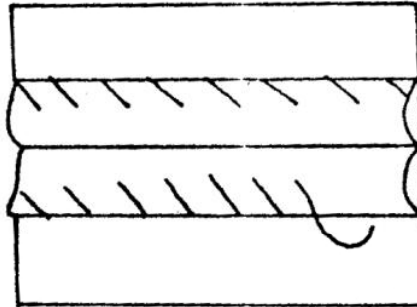

ਚਿੱਤਰ 5.10 ਕਾਜ ਟਾਂਕਾ

ਇਹ ਦੂਹਰੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਸਭ ਮੋਟਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੂਈ ਦੀ ਨੋਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ ਅਤੇ ਸੂਈ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਹੋਏ ਦੂਹਰੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਸੂਈ ਦੀ ਨੋਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਲਿਆ ਕੇ ਫਿਰ ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਓ। ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਇਕਹਿਰੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6. ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਟਾਂਕਾ

ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਗੁਮਾਲਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕਹਿਰੇ ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਲਾਈ ਜਾਓ (ਚਿੱਤਰ 5.11) ਫਿਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਇਕਹਿਰੇ ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਲਗਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਟਾ (x) ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਦੋ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਸੁਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

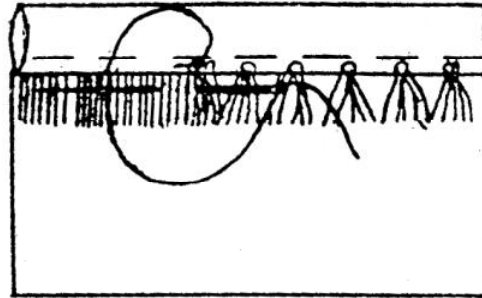
ਚਿੱਤਰ 5.11 ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਟਾਂਕਾ

7. ਬੀਡਿੰਗ

ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਜਾਵਟ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਫੱਟੇ ਮੋੜਨ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਮਾਲ, ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼, ਤਿਪਾਈ ਕਵਰ, ਟੀਕੋਜ਼ੀ, ਚਾਦਰ ਆਦਿ ਲਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਫੱਟੇ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੱਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ 4 ਤੋਂ 10 ਧਾਗੇ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਤੇ ਬੀਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

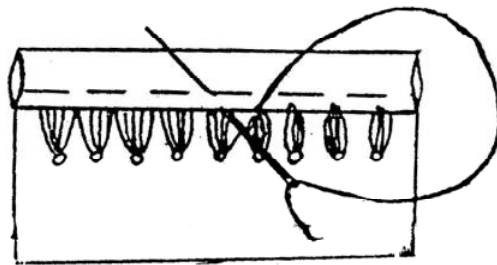
(ੳ) ਸਾਦੀ ਬੀਡਿੰਗ :— ਧਾਗੇ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੱਟਾ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਓ। ਸੂਈ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਾਗੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੂਈ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਸੂਈ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਵੀ ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ। ਫਿਰ ਸੂਈ ਨੂੰ ਫੱਟੇ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਤਹਿ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਟਾਂਕਾ ਲਗਾਓ।

ਜੇ ਕਰ ਫੱਟਾ ਨਾ ਮੋੜਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬੀਡਿੰਗ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਾਗੇ ਕੱਢ ਕੇ ਬੰਬਲ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਚਿੱਤਰ 5.12)।

ਚਿੱਤਰ 5.12 ਸਾਦੀ ਬੀਡਿੰਗ

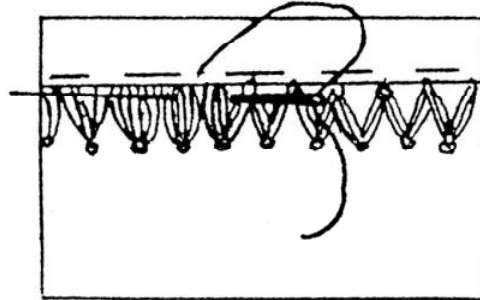
(ਅ) ਦੂਹਰੀ ਬੀਡਿੰਗ :— ਇਹ ਸਾਦੀ ਬੀਡਿੰਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਧਾਗੇ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (ਚਿੱਤਰ 5.13)।

ਚਿੱਤਰ 5.13 ਦੂਹਰੀ ਬੀਡਿੰਗ

(ੲ) ਤਿਰਛੀ ਬੀਡਿੰਗ :— ਇਹ ਵੀ ਦੂਹਰੀ ਬੀਡਿੰਗ ਦੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਾਦੀ ਬੀਡਿੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬੀਡਿੰਗ ਕਰਨ

ਸਮੇਂ ਅੱਧੇ ਧਾਗੇ ਪਹਿਲੇ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਟਾਂਕੇ ਦੂਸਰੇ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਵਾਂ ਟਾਂਕਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.14)।

ਚਿੱਤਰ 5.14 ਤਿਰਛੀ ਬੀਡਿੰਗ

ਹੈਰਿੰਗਬੋਨ ਟਾਂਕਾ (Herring-bone-stitch) :

ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਛੀ ਟਾਂਕਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਲੇਟਵੀਆਂ ਸਮਾਨ ਅੰਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀਚੇ ਦੀ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਟਾਂਕਾ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੱਢ ਕੇ ਟਾਂਕਾ ਲਉ। ਫਿਰ ਸੂਈ ਨੂੰ ਉਪਰਲੀ ਲਾਈਨ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟਾਂਕਾ ਲਉ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੇਠਲੀ ਲਾਈਨ ਉੱਤੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟਾਂਕਾ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 5.15)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਟਾਂਕਾ ਉਪਰ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਟਾਂਕਾ ਲਉ। ਉਪਰ ਨੀਚੇ ਟਾਂਕੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਲੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਲਾਲੈਣ ਸਿਉਣ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

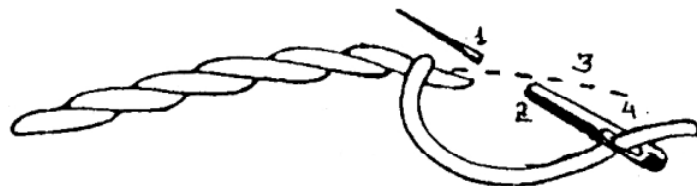
ਚਿੱਤਰ 5.15 ਮੱਛੀ ਟਾਂਕਾ

ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ

ਕਢਾਈ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਸੁਹਣੇ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਢਾਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਸਜਾਵਟ ਵਾਲਿਆਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ, ਨਮੂਨੇ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਚੋਣ ਵਸਤਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਗਲਤ ਚੋਣ ਨਾਲ ਵਸਤਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਘੱਟ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੁਝ ਟਾਂਕੇ ਕਢਾਈ ਲਈ ਆਮ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

1. ਡੰਡੀ ਟਾਂਕਾ (Stem Stitch) :

ਡੰਡੀ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਕਢਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਖੀਏ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਖੀਏ ਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਦੀ ਕਢਾਈ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਈ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 5.16 ਅਨੁਸਾਰ 2 ਤੋਂ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ 1 ਤੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਆਓ। ਧਾਗਾ ਸੂਈ ਦੇ ਨੀਚੇ ਵੱਲ ਹੀ ਰੱਖੋ। ਫਿਰ 3 ਤੋਂ ਸੂਈ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ 2 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਕੱਢ ਲਓ। ਧਾਗਾ ਸੂਈ ਦੇ ਨੀਚੇ ਵਲ ਹੀ ਰੱਖੋ। ਦੁਬਾਰਾ 4 ਤੋਂ ਸੂਈ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ 3 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਕੱਢੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਓ। ਡੰਡੀ ਟਾਂਕਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਨਮੂਨਾ ਭਰਿਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਤੀ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਉੱਨ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 5.16 ਡੰਡੀ ਟਾਂਕਾ

2. ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕਾ (Chain Stitch) :

ਇਹ ਸੌਖਾ ਟਾਂਕਾ ਹੈ। ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਫੰਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਜੰਜੀਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਕਢਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਕੱਢੋ। ਉਸੇ ਥਾਂ (ਜਿੱਥੋਂ ਸੂਈ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ) ਤੋਂ ਸੂਈ

ਦੀ ਨੌਕ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ $\frac{1}{16}$ ਤੋਂ $\frac{1}{8}$ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੱਕ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਲਓ ਤਾਂ ਜੋ ਸੂਈ ਦੀ ਨੌਕ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਨਿਕਲੇ। ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਸੂਈ ਦੀ ਨੌਕ ਦੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਸੱਜੇ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲਿਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ ਤਾਂ ਕਿ ਧਾਗੇ ਦਾ ਫੰਦਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਦੁਬਾਰਾ ਸੂਈ ਦੀ ਨੌਕ ਨੂੰ ਜਿੱਥੋਂ ਧਾਗਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਉਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ $\frac{1}{16}$ ਤੋਂ $\frac{1}{8}$ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਲਪੇਟ ਕੇ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਲਓ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੰਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜ ਕੇ ਜੰਜੀਰ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।

(ੳ)

(ਅ)

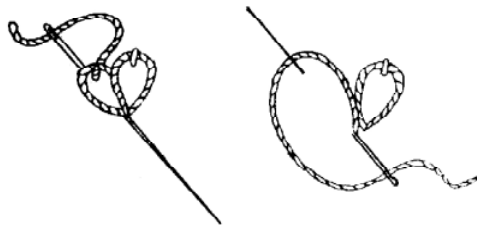
ਚਿੱਤਰ 5.17 ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕਾ

ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਈ ਦੀ ਨੌਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਫੰਦੇ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਜੰਜੀਰੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਿੱਤਰ 5.17 (ਅ)।

3. ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ਟਾਂਕਾ (Lazy Daisy Stitch) :

ਇਹ ਵੀ ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਹੀ ਕਿਸਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਫੰਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਗਲਾ ਟਾਂਕਾ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਫੰਦੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਦੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਫੰਦਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਚਿੱਤਰ 5.18। ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਪੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਫੰਦੇ ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਤੋਂ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ $1/4$ ਤੋਂ $1/2$ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਮੂਨੇ ਮੁਤਾਬਕ ਦੂਹਰੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਪੱਤੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੂਸਰੀ ਪੱਤੀ ਉਸੇ ਰੰਗ ਦੀ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਢਾਈ ਸੂਤੀ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਉੱਨ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

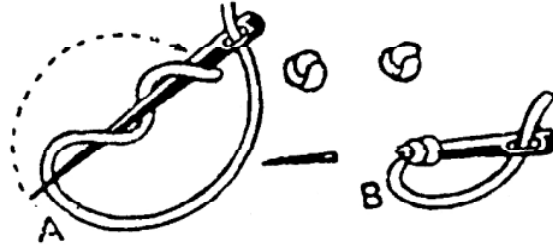

ਚਿੱਤਰ 5.18 ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ਟਾਂਕਾ

4. ਫਰੈਂਚ ਨਾਟ (French-Knot Stitch) :

ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਇੱਕ ਗੰਢ ਜਿਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫਰੈਂਚ ਨਾਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਈ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਰੰਗ ਦਾ ਧਾਗਾ ਪਾ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੂਈ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੂਈ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟਾਂਕਾ ਲਓ। ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੂਈ ਅਤੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਪਕੜਦੇ ਹੋਏ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਸੂਈ ਉੱਤੇ ਕੱਸ ਕੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਵਲ ਦੇਵੋ। ਧਿਆਨ ਰਹੇ ਕਿ ਵਲ ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ ਵਲ ਦੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੱਪੜੇ ਵੱਲੋਂ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸੂਈ ਉੱਤੇ ਦੇਣੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਟਾਂਕਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖਿੱਚ ਲਓ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਗੰਢ ਜਿਹੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਗੰਢ ਉੱਤੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਅੰਗੂਠਾ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸੂਈ ਨੂੰ ਨੀਚੇ

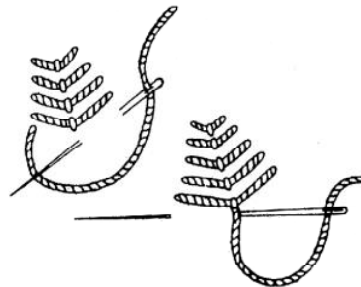
ਲੈ ਜਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਕ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਗੰਢਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਓ। ਫਰੈਂਚ ਨਾਟ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਫੁੱਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ-ਕੋਲ ਬਣਾ ਕੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਫੁੱਲ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.19 ਫਰੈਂਚ ਨਾਟ

5. ਫਲਾਈ ਸਟਿਚ (Fly Stitch) :

ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਤਰੋਪਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਛੋਟੇ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 5.20 ਅਨੁਸਾਰ ਆਕਾਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਖੱਬੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਉੱਪਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਤੇ ਸੂਈ ਨੀਚੇ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਨੀਚੇ ਕਰਕੇ ਸੂਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ ਕਿ ਧਾਗਾ ਸੂਈ ਦੀ ਨੋਕ ਦੇ ਨੀਚੇ ਪਾਸੇ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰ 5.20 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸੂਈ ਨੂੰ ਨੀਚੇ ਜਾਨਿ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾਓ। ਮੁੜ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਪਹਿਲੇ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਨੀਚੇ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਓ।

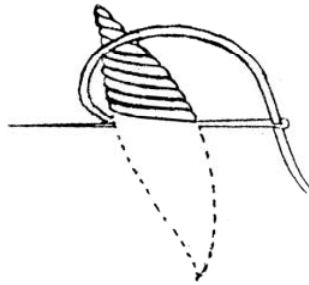

ਚਿੱਤਰ 5.20 ਫਲਾਈ ਸਟਿੱਚ

6. ਸਾਟਨ ਸਟਿਚ (Satin Stitch) :

ਇਹ ਭਰਵਾਂ ਟਾਂਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਢਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ, ਪੱਤੀ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਟਰੇਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਮ ਖਿੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੂਜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਟਾਂਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾ ਕੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 5.21)। ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਦੀ ਤਹਿ ਉੱਭਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਗਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਭੱਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਢਾਈ ਵਾਲਾ ਫਰੇਮ ਲਗਾ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕਢਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਲਈ ਸੂਤੀ, ਰੇਸ਼ਮੀ ਅਤੇ ਉਨੀ ਧਾਗਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

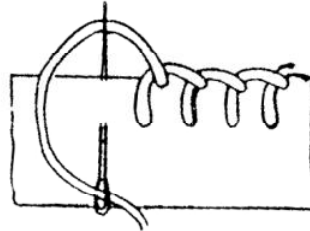

ਚਿੱਤਰ 5.21 ਸਾਟਨ ਸਟਿੱਚ

7. ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ (Loop Stitch) :

ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੰਬਲਾਂ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਮਾਲਾਂ, ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼, ਤਪਾਈ ਕਵਰ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸੂਈ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਸੂਈ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੂਈ ਨੂੰ ਖਿਚ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਬਣਾਓ। ਦੁਬਾਰਾ $1/8 - 1/9$ ਥਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਟਾਂਕਾ ਲਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਬਣਾਓ। (ਚਿੱਤਰ 5.22)। ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਗੰਢ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੂਪ ਸਟਿਚ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾ ਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਉਧੜਨ ਤੋਂ ਬਚਾਏ ਜਾ ਸਕਣ।

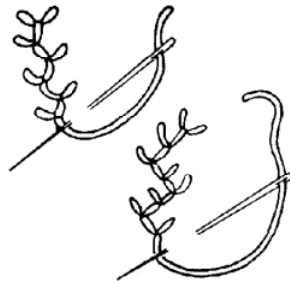
61

ਚਿੱਤਰ 5.22 ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ

8. ਫੈਦਰ ਸਟਿਚ (Feather Stitch) :

ਇਹ ਵੀ ਲੂਪ ਸਟਿਚ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਇੱਕ ਲੂਪ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਟਾਂਕੇ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.23 ਫੈਦਰ ਸਟਿਚ

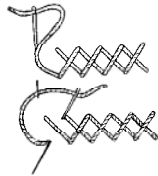
ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੁਹਰਾ ਫੈਦਰ ਸਟਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੀ ਪਾਸੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਲੂਪ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹੇ ਹੀ ਲੂਪ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਚਿੱਤਰ 5.23।

9. ਮੱਛੀ ਟਾਂਕਾ (Herring Bone Stitch) :

ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ (ਚਿੱਤਰ 5.15)। ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾਵਟ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਇਹ ਟਾਂਕੇ ਲੈ ਕੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਭਰਨ ਲਈ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਡੋ ਵਰਕ ਲਈ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸ਼ੈਡ ਬਣੇ।

10. ਦਸੂਤੀ ਟਾਂਕਾ (Cross Stitch) :

ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੇ ਧਾਗੇ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਵੱਲੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਸੂਤੀ ਟਾਂਕਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਇਸ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਕਢਾਈ ਆਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਲੀ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਧਾਗੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਜਾਲੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉੱਪਰ ਲੈ ਆਓ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਲਾਈਨ ਦੀ ਅਗਲੀ ਮੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਈ ਕੱਢ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਮੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਪਰ ਕੱਢ ਲਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਟਾਂਕੇ ਲਓ ਦੁਬਾਰਾ ਸੂਈ ਨੂੰ ਉੱਪਰਲੀ ਲਾਈਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੋਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਕੱਢ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਜਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਟਾਂਕਾ ਕਾਟੇ (x) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਟੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਜਾਓ ਜਦ ਤੱਕ ਨਮੂਨਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕਢਾਈ ਚਾਦਰਾਂ, ਗੱਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ਪੋਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਕਢਾਈ ਲਈ ਸੂਤੀ, ਉਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਧਾਗੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 5.24 ਦਸੂਤੀ ਟਾਂਕਾ

ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਮੂਨਾ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਦੇ ਰੰਗ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਫਬਣ ਵੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਚੋਣ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੂਈ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵੀ ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ ਦੀ ਕਿਸਮ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਪਿੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
2. ਕੱਚਾ ਟਾਂਕਾ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

3. ਕੱਚਾ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
4. ਤਿਰਛੇ ਟਾਂਕੇ ਵਾਲਾ ਕੱਚਾ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
5. ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
6. ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਨਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲੀ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ?
7. ਬਖੀਆ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਟਾਂਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
8. ਰਨ ਐਂਡ ਬੈਕ ਟਾਂਕਾ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ?
9. ਬੀਡਿੰਗ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?
10. ਕਢਾਈ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੋਈ ਚਾਰ ਟਾਂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
11. ਕਢਾਈ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਗਿਣ ਕੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
12. ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ?
13. ਫਰੈਂਚ ਨਾਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
14. ਕੰਬਲ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਫੈਦਰ ਸਟਿਚ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

15. ਕੱਚਾ ਟਾਂਕਾ ਕਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
16. ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੋ।
17. ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
18. ਰਨ ਐਂਡ ਬੈਕ ਟਾਂਕਾ ਕਿਹੜੇ ਦੋ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ? ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?
19. ਬੀਡਿੰਗ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
20. ਕਢਾਈ ਲਈ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਟਾਂਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
21. ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਲੇਜ਼ੀ ਡੇਜ਼ੀ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਫਰਕ ਅਤੇ ਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ?
22. ਕੰਬਲ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਟਾਂਕੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

23. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਟਾਂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
24. ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

ਪਾਠ-6

ਸਿਉਂਣਾ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ

ਕੱਪੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਤਾਂ ਹੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਿਆ ਵੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਵੇ। ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਕੀਮਤੀ ਕੱਪੜੇ ਹੋਣ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਛਿੱਜੀ ਜਾਂ ਉਧੜੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਦੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਸਿਉਂਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਹੀ ਸਿਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਹਨਾਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਧਾਗੇ ਬਰਾਬਰ ਨਿਕਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਿਲਾਈ ਤੋਂ ਛਿੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਉਂਣ ਹੀ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਜੇਕਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਧੜ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਿਲਾਈ ਨੂੰ ਉਧੜਨ ਜਾਂ ਛਿੱਜਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਹੀ ਸਿਉਂਣ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹੀ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਉਧੜਨ ਜਾਂ ਛਿੱਜਣ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਲਾਈ ਨੂੰ ਉਧੜਨ ਜਾਂ ਛਿੱਜਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।

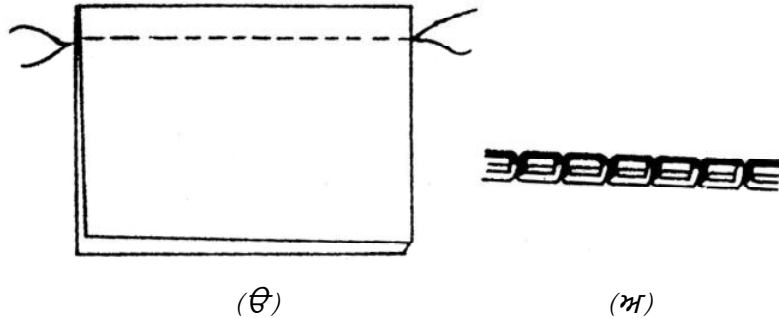
ਸਿਉਂਣਾਂ

ਸਿਉਂਣ ਦੋ ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਲਈ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਉਂਣਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅੱਗੇ ਲਿਖੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

1. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ :

ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਆਮ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ

ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਤੈਹਾਂ ਜਾਂ ਪਤਲਾ ਫੀਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕਰ ਲਓ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਉਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੱਚੇ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਣ ਲਗਾਓ। ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਦੂਹਰੀ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰੋ। ਸਧਾਰਨ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕਟਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਘੱਟ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ।

(ੳ)

(ਅ)

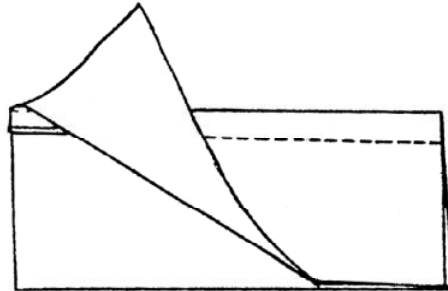
ਚਿੱਤਰ 6.1 ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ

ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਗੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਿਉਣ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਕਰਕੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਸਿਉਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਓਵਰ ਲੌਕਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਚੋਰ ਸਿਉਣ :

ਇਸਨੂੰ ਚੋਰ ਸਿਉਣ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਅਣਬੁਣੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬਾਹਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਇਹ ਦੂਹਰੀ ਸਿਉਣ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੜੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਗੇ ਜਲਦੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਿਉਣ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ

ਤਹਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੈਲ, ਆਰਕੰਡੀ, ਜੋਰਜੈੱਟ, ਸਿਲਕ, ਨਾਇਲੋਨ, ਟੈਰਾਲੀਨ ਆਦਿ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

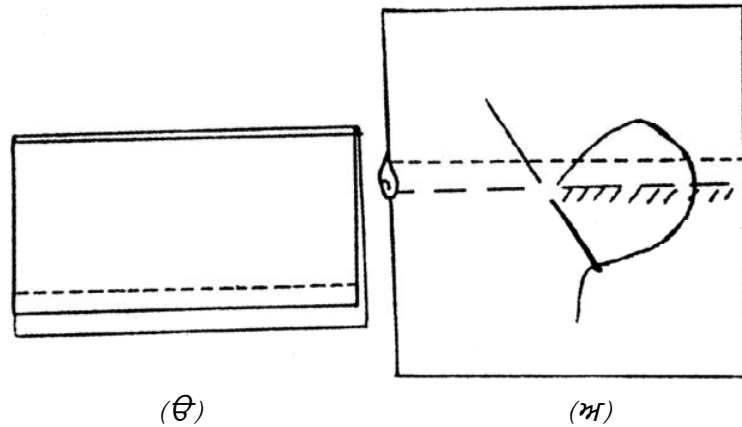

ਚਿੱਤਰ 6.2 ਚੋਰ ਸਿਉਂਣ

ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਹੱਥ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ $1/8$ ਤੋਂ $1/6$ ਕੱਪੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਫਾਲਤੂ ਲਟਕਦੇ ਧਾਗੇ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਲਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਆ ਜਾਣ। ਸਿਉਂਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ $1/4$ ਤੋਂ $1/2$ ਕੱਪੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਉਂਣ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰਕੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 6.2)।

3. ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਂਣ :

ਇਹ ਸਿਉਂਣ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਪੱਧਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਚੁੱਭਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੀ ਦੂਹਰੀ ਸਿਉਂਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਕਰਕੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲੋਂ $1/4$ ਵਧਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ਵਧੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ $1/2$ ਛੱਡ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਓ। ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿਉਂਣ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪਾਸਾ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰੋ। ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਮੌੜ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਓ ਜਾਂ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰੋ। ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਟਾਂਕਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਹਰੇਕ ਤਹਿ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲੇ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 6.3)।

ਚਿੱਤਰ 6.3. ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਉਣ ਦੀ ਸਹੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਵਸਤਰ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਉਣ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਰਹੇ। ਜਿਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸਿਉਣ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦਿਖਣ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਹੋਵੇ।

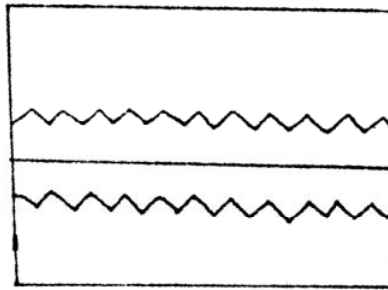
ਸਿਉਣਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣੀ

ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹੋ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਮੋੜ ਕੇ ਕੱਚਾ, ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਜਾਂ ਬੀਡਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਧਾਗੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਸਿਉਣ ਛਿੱਜਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੋਰ ਸਿਉਣ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਭਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਲੇਕਿਨ ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ ਵਿੱਚ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ

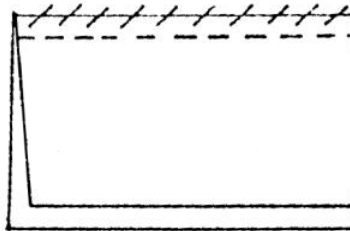
ਛੋਹ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :—

1. ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕਟਾਂ ਬਣਾਕੇ :— ਸਧਾਰਣ ਕੈਂਚੀ ਜਾਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਂਚੀ (ਪਿੰਕਿੰਗ ਕੈਂਚੀ) ਨਾਲ ਕਟਾਂ ਬਣਾਕੇ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 6.4)। ਇਸ ਨਾਲ ਧਾਗੇ ਸਿਲਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟਣ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਨਹੀਂ।

ਚਿੱਤਰ 6.4 ਕਟਾਂ ਬਣਾਉਣਾ

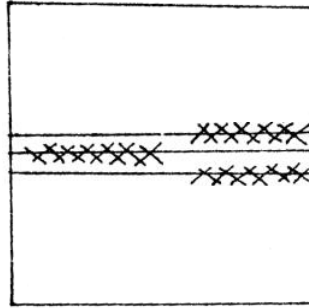
2. ਔਵਰ ਕਾਸਟਿੰਗ ਕਰਨੀ :— ਸਿਉਣਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਜਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਔਵਰ ਕਾਸਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਟਾਂਕਾ (ਚਿੱਤਰ 6.5)।

ਚਿੱਤਰ 6.5 ਔਵਰ ਕਾਸਟਿੰਗ

3. ਫਲਾਲੈਣ ਸਿਉਣ :— ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਉਣਾਂ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੱਛੀ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕਹਿਰੀ ਤਹਿ

ਜਾਂ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਹਰੀ ਤਹਿ ਲਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਰਹੇ (ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 6.6)।

ਚਿੱਤਰ 6.6. ਫਲਾਲੈਣ ਸਿਉਂਣ

4. ਮੋੜ ਕੇ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨਾ :— ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਮੋੜ ਕੇ, ਕੱਚਾਂ ਜਾਂ ਸਿਲਾਈ (ਮਸ਼ੀਨ ਜਾਂ ਹੱਥ ਨਾਲ) ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਧਾਗੇ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਣ।

ਸਿਉਂਣਾਂ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣ ਲਈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂਣਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

1. ਸਿਉਂਣਾਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਕੱਪੜੇ ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਅਤੇ ਕਈ ਬਹੁਤੇ ਪਤਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਧਾਗੇ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸੂਈ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
2. ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਬਹੁਤ ਮੋਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਸਾਬਣ ਦੀ ਚਾਕੀ ਜਾਂ ਮੌਮ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਘਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਿਉਂਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਬੈਂਬਰ, ਸ਼ਿਫੋਨ, ਨਾਈਲੋਨ ਆਦਿ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਥੱਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਮਸ਼ੀਨ ਥੱਲੇ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਉਂਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਗਜ਼ ਪਾੜ ਕੇ ਉਤਾਰ ਦਿਓ।

4. ਸ਼ਨੀਲ ਜਾਂ ਬੁਰ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਿਉਂਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
5. ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਠੀਕ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੂਈ ਅਤੇ ਫਿਰਕੀ ਵਾਲੇ ਧਾਗਿਆਂ ਦਾ ਖਿਚਾਓ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਟਾਂਕਾ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।
6. ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਹਿੱਸਾ ਮਸ਼ੀਨ ਵੱਲ ਰੱਖੋ।
7. ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਟਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਤੇ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਟੈਨਸ਼ਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ ਕਰ ਲਓ।
8. ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਿਉਣ ਸਮੇਂ ਪਲੇਨ ਕੱਪੜਾ ਥੱਲੇ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਸਿਉਣ ਲਗਾਓ।
9. ਜੇਕਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਸਿਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਉਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਥੋੜੀ-ਥੋੜੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਕੱਟ ਲਗਾ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਭੁੰਗ ਨਾ ਪੈਣ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਸੀਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।
10. ਸਿਉਣ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰੋ।
11. ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਵੋ।

ਵਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਨਾਪ ਲੈ ਕੇ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ, ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਈਪਿੰਗ ਲਗਾਉਣਾ, ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ, ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਟਨ ਲਾਉਣਾ ਆਦਿ। ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ।

ਸਿਲਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਮ

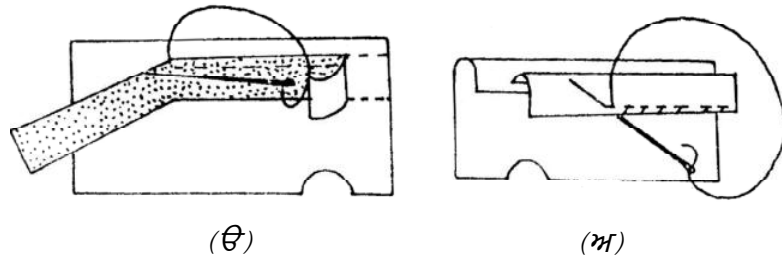
1. ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ

ਪੱਟੀ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ—ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਉਰੇਬ। ਸਿੱਧੀ ਪੱਟੀ ਉੱਥੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਲਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਰੰਗ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਫੱਟਾ ਮੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ੳ) ਸਿੱਧੀ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ

ਇਹੀ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਭ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅਤੇ ਬਾਹਵਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਫੱਟੀ ਮੋੜਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 6.7 ਸਿੱਧੀ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ

ਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :— ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਕੱਟਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਿੱਧੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਧਾ ਹੋਵੇ। ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਤਿਰਛੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਇਹ ਪੱਟੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਫਾਲਤੂ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖ ਕੇ ਪੱਟੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟ ਲਓ। ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜਨ ਵਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੋਵਾਂ (ਪੱਟੀ ਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕ) ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ ਕਿ ਪੱਟੀ ਉੱਪਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਮੋੜਨ ਲਈ ਪੱਟੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕੱਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਮਸ਼ੀਨ ਲਗਾ ਕੇ ਪੱਟੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿਉਣ ਬਿਲਕੁੱਲ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਆਵੇ ਅਤੇ ਪੁੱਠੇ ਜਾਂ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਹੁਣ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਮੋੜ ਕੇ ਪੱਟੀ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਨਾਲ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ

ਵੀ ਭੁੰਗ ਜਾਂ ਵਲ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰੋ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਲਓ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿਓ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਟੀ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜਾਂ ਚੌੜਾਈ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਚੌੜਾਈ ਜਾਂ ਲੰਬਾਈ ਵਧਾਉਣੀ ਹੋਵੇ, ਓਨੀ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ :

ਇਹ ਪੱਟੀ ਕੱਪੜੇ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਸਿੱਧੀ, ਗੋਲ ਜਾਂ ਤਿਰਛੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

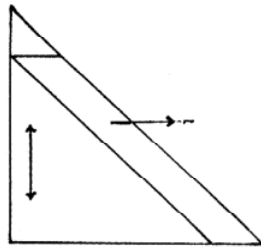
(i) ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ

(ii) ਪਾਈਪਿੰਗ

(i) ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ :— ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ii) ਪਾਈਪਿੰਗ :— ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਧੀ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਈਪਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਰੰਗ ਜਾਂ ਪਰਿੰਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਰੰਗ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੁਕਵੇਂ ਰੰਗ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਉਰੇਬ ਕੱਟਣਾ :— ਅਸਲੀ ਉਰੇਬ ਵਿੱਚ ਤਾਣੇ ਅਤੇ ਪੇਟੇ ਦੇ ਰੇਸ਼ੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ 45° ਦਾ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਰੇਬ ਕੱਟਣ ਲਈ ਚੌਰਸ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ 6.8 ਅਨੁਸਾਰ 45° ਦੇ ਕੋਣ ਤੇ ਮੋੜੋ ਅਤੇ ਮੋੜ ਤੋਂ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਲਓ। ਫਿਰ $1\frac{1}{2}$ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰੇਬ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕੱਟ ਲਵੋ। ਲੋੜੀਂਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਉਰੇਬ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

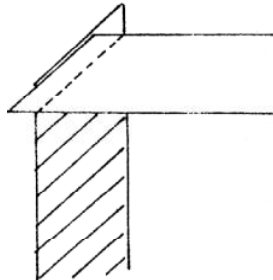

ਚਿੱਤਰ 6.8 ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :— ਇਹ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ :—

1. ਉਰੇਬ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨੌਕ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਖੁੰਢੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ। ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਕੇ ਪੈਂਸ ਕਰ ਲਓ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਟੁਕੜੇ ਉੱਤੇ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਉਣ ਰੇਖਾ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਕੱਚੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਓ। ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਉਰੇਬ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਟੁਕੜੇ ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਉੱਥੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਉੱਪਰੋਂ ਅਤੇ ਹੇਠੋਂ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਲਓ। ਜਦ ਉਰੇਬ ਵਿੱਚ ਦੂਜਾ ਜੋੜ ਪਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ (ਸਿਉਣਾ) ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ-ਅੰਤਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

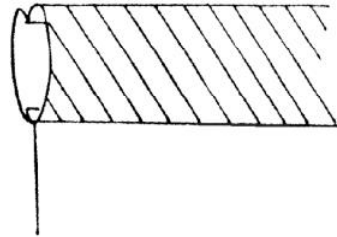
2. ਉਰੇਬ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨੁਕੀਲਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁੰਢੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਰ 6.9 ਵਿੱਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨੌਕ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਖੁੰਢੇ ਹਿੱਸੇ ਸਿਉਣ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ ਉੱਥੇ ਕੱਚਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸਿਉਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਸਿਉਣ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਤਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਲਓ।

ਚਿੱਤਰ 6.9 ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

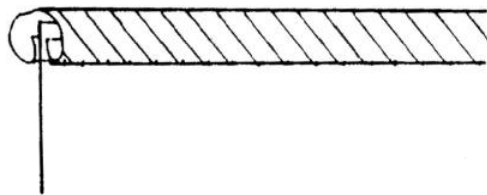
(i) ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ :— ਜਿਸ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਉਰੇਬ ਨੂੰ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤੇ ਉਰੇਬ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਢਿੱਲੀ ਜਾਂ ਕਸੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਰੇਬ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ ਅਤੇ ਜੇ

ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮੋਢੇ ਵਾਲੀ ਸਿਉਣ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਦਿਓ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਟੱਕ ਲਗਾ ਕੇ ਉਰੇਬ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਦਿਓ। ਜਿੰਨੀ ਚੌੜੀ ਪੱਟੀ ਤਿਆਰ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਨਾਪ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ ਅਤੇ ਫਾਲਤੂ ਨੂੰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਦਿਓ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਗਲੇ ਜਾਂ ਮੋਢੇ ਦੀ ਗੁਲਾਈ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਕੱਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲੇ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੱਪੜਾ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰੋ (ਚਿੱਤਰ 6.10)।

ਚਿੱਤਰ 6.10 ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ

(ii) ਪਾਈਪਿੰਗ :— ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਕੱਟ ਕੇ ਗਲੇ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ। ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਉਰੇਬ ਗਲੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕਸ ਕੇ ਰੱਖੋ ਤੇ ਫਿਰ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਲਓ। ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਮੋੜ ਕੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਅੱਧੀ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਅੱਧੀ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਥੱਲੇ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਲੈ ਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 6.11)।

ਚਿੱਤਰ 6.11 ਪਾਈਪਿੰਗ

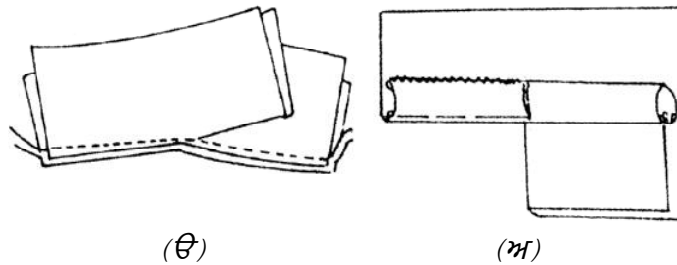
ਜੇਕਰ ਸਿੱਧੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪਾਈਪਿੰਗ ਲਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਬਿਨਾਂ ਖਿੱਚੇ ਹੀ ਲਗਾਓ। ਜੇਕਰ ਗਲੇ ਦੀ ਗੁਲਾਈ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਹੀ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ :

ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਪੱਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਉਸੇ ਜਾਂ ਦੂਸਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਬਟਨ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਪੱਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕੇ ਪਰ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਪੱਟੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਟਿੱਚ ਬਟਨ, ਹੁੱਕ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਅਤੇ ਚਪਟੇ ਬਟਨ ਆਦਿ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਵਰਤਣਾ ਹੋਵੇ, ਥੱਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢਕੀ ਹੋਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੱਜੀ ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਖੱਬੀ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਕਦੀ-ਕਦੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉੱਤੇ ਵੀ ਬਟਨ, ਹੁੱਕ ਜਾਂ ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਅਤੇ ਹੁੱਕ ਬਾਹਰੋਂ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਪਰ ਚਪਟੇ ਬਟਨ ਬਾਹਰ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇੱਕ ਟਿੱਚ ਬਟਨ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੁੱਕ, ਫਿਰ ਇੱਕ ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਪੱਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪੱਟੀ ਬੜੀ ਸੁਹਣ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਬਟਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣਾ :— ਬਟਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਟੀਆਂ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਲੰਬੀ ਪੱਟੀ ਵੀ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਹੀ ਲੰਬੀ ਪੱਟੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ + 1.25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵੱਲੋਂ ਕੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੱਟੀ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਤਿਆਰ ਚੌੜਾਈ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੀ + 1.25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(ੳ)

(ਅ)

ਚਿੱਤਰ 6.12 ਬਟਨ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣਾ

ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ 0.3 ਸੈਂਟੀ ਮੀਟਰ ਥਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਸਿਉਣ ਲਗਾ ਲਓ। ਕੱਚਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਓ। ਬਾਹਰ ਦੀ ਪੱਟੀ ਲਈ 0.3 ਸੈਂਟੀ ਮੀਟਰ ਅੰਦਰ ਮੋੜ ਕੇ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਟਾਂਕੇ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਦਿਓ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁੱਲ ਅੰਦਰ ਮੋੜ ਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਖੀਆ ਜਾਂ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਦਿਓ।

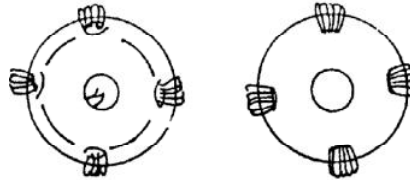
ਬਟਨ :— ਇਹ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਤੂ, ਪਲਾਸਟਿਕ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਆਦਿ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਸਜਾਵਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬਟਨ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਗਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਟਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੋ ਜਾਂ ਚਾਰ ਮੋਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਧਾਗਾ ਉੱਪਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕ ਛੇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਧਾਗਾ ਕੱਢ ਕੇ ਬਟਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਟਨ ਲਾਉਣਾ :— ਬਟਨ ਵੀ ਦੂਹਰੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੂਈ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਢੋ ਕਿ ਉਹ ਬਟਨ ਦੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੇ। ਹੁਣ ਬਟਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਤੀਜੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਕੱਢੋ। ਫਿਰ ਚੌਥੇ ਛੇਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਮੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਈ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਪਾਓ ਅਤੇ ਕੱਢੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਟਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੋਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਮੋਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੰਘਾਓ। ਬਟਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸੂਈ ਬਟਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਤਹਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘੇ। ਸੂਈ ਨੂੰ ਬਟਨ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਕੱਢੋ। ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਬਟਨ ਦੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦੇ ਗਿਰਦ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਲਪੇਟ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਲਿਆ ਕੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿਓ।

ਚਿੱਤਰ 6.13 ਬਟਨ ਲਾਉਣਾ

ਟਿੱਚ ਬਟਨ :— ਇਹ ਅਨੇਕ ਬਣਤਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਧਾਤ ਦੇ ਬਟਨ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਬਟਨ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਪਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਾਤ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਬਟਨ ਸਫ਼ੈਦ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ—ਥੱਲਵਾਂ ਅਤੇ ਉਤਲਾ ਹਿੱਸਾ (ਚਿੱਤਰ 6.14)। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾ ਲਓ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੱਟੀ ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਿੱਧੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਭੁੰਗ ਪਏ ਬਿਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋਵੇ। ਬਟਨ ਲਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

ਚਿੱਤਰ 6.14 ਟਿੱਚ ਬਟਨ

1. ਬਟਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੂਹਰੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੱਟੀ ਉੱਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਉੱਪਰ ਆਵੇਗੀ ਉਹ ਦੂਹਰੀ ਮੋੜ ਕੇ ਮੋੜੋ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤਹਿਆਂ ਆ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਟਨ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਟਾਂਕਾ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੱਟੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

2. ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕਾਜ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟਾਂਕੇ ਬਟਨ ਦੇ ਛੇਕ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਬਟਨ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਟਾਂਕੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣ।

ਚੋਣਾਂ

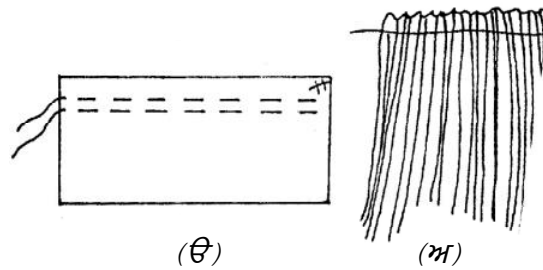
ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹਾਪਣ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :— ਚੋਣਾਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

(ੳ) ਹੱਥ ਨਾਲ

(ਅ) ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ

ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਾਰੀਕ-ਬਾਰੀਕ ਕੱਚਾ ਸਿੱਧੀ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਟਾਂਕਾ ਆਮ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਸ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਉੱਤੇ ਦੋ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿੱਚ 0.6 ਸੈਂਟੀ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਕੱਚਾ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਕਰੋ (ਚਿੱਤਰ 6.15 ਓ)। ਦੋਹਾਂ ਲਕੀਰਾਂ ਦੇ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਖਿੱਚੋ। ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਲੀ ਸਿਲਾਈ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਹੀ ਖਿੱਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਧਾਗਾ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਬਹੁਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਗਿਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਧਾਗਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਢ ਮਾਰ ਕੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਬਣਾ ਲਓ। ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਓਨੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਪਫ ਸਲੀਵ ਬਾਂਹ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਬਾਂਹ ਦੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਿੱਤਰ 6.15 ਚੋਣਾਂ

ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨਾਲ ਬੈਲਟ ਜਾਂ ਯੋਕ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਪੱਟੀ ਜਾਂ ਯੋਕ ਨਾਲੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਜਾਂ ਤਿੱਗਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਮੋਟਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਗਣਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪਤਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਿੱਗਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਘੱਟ ਕੱਪੜਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਇਹ ਜਿੰਨੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਹੋਣ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਤਾਣੇ ਵੱਲ ਦੀ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਕੱਚਾ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਵੱਲ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ

ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਘੋਰਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਇਹ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਨਣਾ ਅਤੇ ਉਤਾਰਨਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੇ ਗਲੇ, ਬਾਂਹਾਂ, ਕਮਰ ਅਤੇ ਪੌਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਖਾਸ ਲਾਭ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਤੇ ਉਤਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨੇਫਾ ਜਾਂ ਪੱਟੀ ਮੋੜ ਕੇ ਬਣਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਪੱਟੀ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ

ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੱਟੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ $\frac{1}{4}$ ਤੋਂ $\frac{1}{6}$ ਵੱਧ ਚੌੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਲੇ, ਬਾਂਹ ਅਤੇ ਪੌਚਿਆਂ ਲਈ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਧਾਗਾ

ਅਤੇ ਪਤਲੀ $\frac{1}{4}$ ਚੌੜੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਮਰ ਲਈ $\frac{1}{2}$ ਤੋਂ 1 ਚੌੜੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਲਾਸਟਿਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਰਾਹੀਂ ਪਰੋ ਕੇ ਆਰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਪੱਕੇ ਟਾਂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਸਿਉਂ ਲਓ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਿਸ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ ਹੈ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰਤ $\frac{1}{2}$ ਤੋਂ 2 ਘੱਟ ਵੀ ਇਹ ਇਲਾਸਟਿਕ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੌੜੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਨੇਫੇ ਉੱਤੇ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਗਾ ਕੇ ਹੋਰ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਲਾਈ ਇਲਾਸਟਿਕ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਜੋੜਨ ਉਪਰੰਤ ਕੱਪੜੇ ਸਮੇਤ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਤਲੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਵੈਸੇ ਵੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਜੋੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਲਾਸਟਿਕ ਵਾਲੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਫਿਰਕੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਉਣਾ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਟਾਂਕਾ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਫਿਰਕੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਪੇਚ ਉਤਾਰ ਕੇ ਹੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਧਾਗਾ ਪਾਓ ਤੇ ਸਧਾਰਣ ਮਸ਼ੀਨੀ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਜੋੜੋ। ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਉਪਰਲਾ ਧਾਗਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਟੁੱਟੇ ਨਾ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਸਿਉਂਣ ਕਿੱਥੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਉਂਣਾ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ?
2. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
3. ਚੋਰ ਸਿਉਂਣ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?
4. ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਂਣ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
5. ਪਾਈਪਿੰਗ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
6. ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਕਿਉਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ?
7. ਇਲਾਸਟਿਕ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

8. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
9. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਅਤੇ ਚੋਰ ਸਿਉਂਣ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
10. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਂਣ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
11. ਪੱਟੀ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
12. ਉਰੇਬ ਫੇਸਿੰਗ ਅਤੇ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
13. ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
14. ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਅਤੇ ਚੋਰ ਸਿਉਂਣ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਸ ਸਿਉਂਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?
15. ਚੋਣਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?
16. ਇਲਾਸਟਿਕ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ?

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

17. ਸਿਉਂਣਾਂ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?
18. ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ-ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? ਸਾਦੀ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
19. ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ, ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
20. ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

ਪਾਠ-7

ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ

ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਧਾਰਣ ਦਿਖ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸੁਹਣਾ ਕੱਪੜਾ ਗਲਤ ਕਲਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ਼ ਬੇ ਰੂਪ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਿਲਾਈ ਕਲਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਪ ਲੈ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾ ਕੇ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ਼ ਕੱਟ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਸਿਉਂਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਂਘੀਆ, ਝਬਲਾ, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਆਦਿ।

1. ਜਾਂਘੀਆ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ = 2 ਸਾਲ

ਆਦਰਸ਼ ਨਾਪ

ਲੰਬਾਈ = 10

ਹਿਪ = 22 + 8 ਖੁਲ੍ਹੇਪਣ ਲਈ

ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਘੀਏ ਦੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਲੰਬਾਈਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਉਂਣ ਨਾ ਆਵੇ (ਚਿੱਤਰ 7.1)। ਇਸ ਲਈ 20 ਲੰਬਾ ਕਾਗਜ਼ ਲਓ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਲਈ 15 ਚੌੜਾ ਕਾਗਜ਼ ਲਓ।

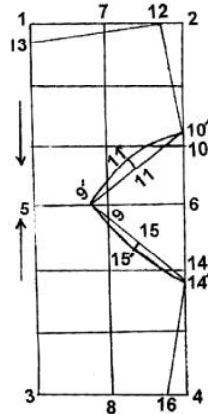
$1 - 2 = 3 - 4 = 7\frac{1}{2}$ = ਅੱਧੀ ਚੌੜਾਈ

$1 - 3 = 2 - 4 = 20$ = ਦੋ ਲੰਬਾਈਆਂ

$1 - 7 = 3 - 8 = 2 - 7 = 4 - 8 =$ (ਅੱਧੀ ਚੌੜਾਈ, 7 ਅਤੇ 8 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ)

$1 - 5 = 3 - 5 =$ (ਅੱਧੀ ਲੰਬਾਈ) 5 ਅਤੇ 6 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।

1 ਤੋਂ 5 ਅਤੇ 3 ਤੋਂ 5 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਲਓ।

ਚਿੱਤਰ 7.1 ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਾਂਘੀਆ

ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ

ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਘੱਟ ਲੰਬਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੱਤ ਦੀ ਕਾਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਡੂੰਘੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

$$9 - 9 = 1$$

$$10 - 10 = \frac{1}{2} \quad 9 \text{ ਅਤੇ } 10 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ}$$

$$9 - 11 = 11 - 10 = \frac{1}{2} (9 - 10)$$

$$11 - 11 = \frac{3}{4}$$

9, 11 ਅਤੇ 10 ਨੂੰ ਗੋਲਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਲਓ। ਇਹ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ ਹੈ।

2 - 12 = 1 10 ਅਤੇ 12 ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਲਓ ਇਹ ਪਾਸੇ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ ਹੈ।

1 - 13 = 1 13 ਅਤੇ 12 ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਲਓ। ਇਹ ਕਮਰ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ ਹੈ।
ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ 5, 13, 12, 10 11 ਅਤੇ 9 ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 7.1)।

ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ

$$14 - 14 = \frac{1}{2} , 9 \text{ ਅਤੇ } 14 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$9 - 15 = 14 - 15 = 9 - 14 \text{ ਦਾ ਅੱਧ।}$$

$$15 - 15 = \frac{1}{4} , 9, 15 \text{ ਅਤੇ } 14 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

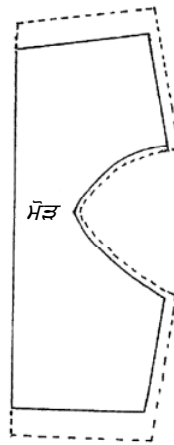
83

ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਲੱਤ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।

$4 - 16 = 1$, 16 ਅਤੇ 14 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।

ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ 5, 3, 16, 14, 15 ਅਤੇ 9 ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 7.1)।

ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ :— ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ $\frac{1}{4}$, ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ $\frac{1}{2}$ ਅਤੇ ਕਮਰ ਲਈ $1\frac{1}{2}$ ਸਿਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖੋ। ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਰੱਖ ਕੇ (ਚਿੱਤਰ 7.2) ਪੈਟਰਨ ਕੱਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.2 ਜਾਂਘੀਏ ਲਈ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਰੱਖਣਾ

ਜਾਂਘੀਏ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ :— ਜਾਂਘੀਆ ਕਿਸੀ ਵੀ ਨਰਮ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਸੀਨਾ ਸੋਖਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਤੀ ਨਰਮ ਕੱਪੜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਾਪਲੀਨ, ਲੀਜ਼ੀਬੀਜ਼ੀ ਆਦਿ। ਇਹ ਸਫੇਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਲਕੇ ਰੰਗ ਦਾ ਸਾਦਾ, ਚੈੱਕ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਪਰਿੰਟ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ 23×16 ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੱਤ ਦੀ ਕਾਟ ਉੱਪਰ ਲੇਸ ਜਾਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਲਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 28 ਲੰਬੀ ਪਾਈਪਿੰਗ ਜਾਂ ਬਰੀਕ ਲੇਸ ਲਓ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੱਤ ਦੀ ਕਾਟ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਕੱਟ ਲਓ। ਕਮਰ ਤੇ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ 20-22 ਲੰਬਾ ਅਤੇ $\frac{3}{4}$ ਇੰਚ ਚੌੜਾ ਇਲਾਸਟਿਕ ਲਓ।

ਜਾਂਘੀਆ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ :— 16 ਚੌੜੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਦੂਹਰਾ ਕਰ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿ 23×8 ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਲੰਬਾਈ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਆਵੇ।

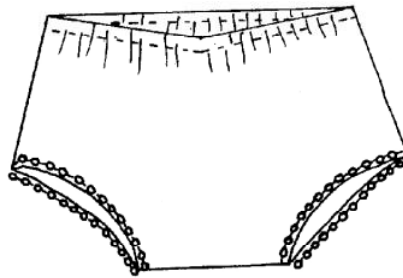
ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿੰਨਾ ਲਗਾਓ ਤੇ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਡਰਾਫਟ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਕੱਟੋ (ਚਿੱਤਰ 7.3)।

ਚਿੱਤਰ 7.3 ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖਣਾ

ਸਿਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

(ੳ) ਜਾਂਘੀਏ ਨੂੰ ਮੋੜ ਤੋਂ ਖੋਲ ਕੇ ਚਿੱਤਰ ਨੰ. 7.4 ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖ ਲਓ। ਇਸ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪਾਸਾ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁੱਠਾ ਪਾਸਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਕੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈਲ ਸਿਉਣ ਲਗਾਓ। ਇਹ ਸਿਉਣ ਬੈਠਵੀਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੁਭੇਗੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਲਦੀ ਉਧੜਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.4 ਤਿਆਰ ਜਾਂਘੀਆ

(ਅ) ਲੱਤ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਬਾਰੀਕ ਉਲ੍ਹੜੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਰੀਕ ਲੇਸ ਜਾਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਰੇਬ ਪੱਟੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਟੀ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਲੱਤ ਵਾਲੀ ਗੁਲਾਈ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਬਾਕੀ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ੲ) ਕਮਰ ਤੇ ਫੱਟੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੰਚ ਛੱਡ ਕੇ $\frac{1}{4}$ ਅੰਦਰ ਮੋੜ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ

ਨਾਲ ਸਿਉਣ ਲਗਾਓ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ $1\frac{1}{2}$ ਇੰਚ ਥਾਂ ਅਣਸਿਉਂਤੀ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਥੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਸ) ਫੱਟੇ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਓ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਣਸਿਉਂਤੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਣ ਲਗਾ ਦਿਓ। ਇਲਾਸਟਿਕ ਦੀ ਲੰਬਾਈ-ਚੌੜਾਈ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘੱਟ ਵੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜਾਂਘੀਏ ਦੀ ਸਜਾਵਟ :— ਜਾਂਘੀਏ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਕਢਾਈ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਨਮੂਨਾ ਅਗਲੇ ਜਾਂ ਪਿਛਲੇ ਨੇਫੇ ਤੋਂ 2 ਇੰਚ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਜਾਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਢਾਈ ਦੀ ਬਜਾਏ ਛੋਟੇ ਪੈਚ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਨੇਫੇ ਤੋਂ ਦੋ ਇੰਚ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਝਾਲਰ ਜਾਂ $1 - 1\frac{1}{2}$ ਚੌੜੀ ਲੇਸ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਸਜਾਵਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

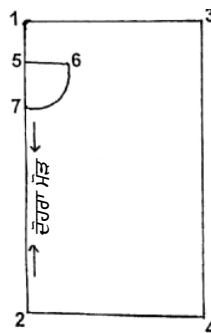
2. ਝਬਲਾ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ = 0-2 ਸਾਲ

ਆਦਰਸ਼ ਨਾਪ

ਲੰਬਾਈ = 14

ਚੌੜਾਈ = 34

ਚਿੱਤਰ 7.5 ਬੱਚੇ ਦਾ ਝਬਲਾ

ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

$$1 - 2 = 3 - 4 = 14 \text{ (ਲੰਬਾਈ)}$$

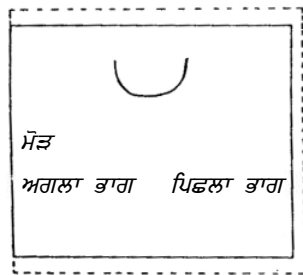
$$1 - 3 = 2 - 4 = \frac{1}{4} \text{ ਚੌੜਾਈ} = 8\frac{1}{2} \text{ (1 - 2 ਦੂਹਰੇ ਮੋੜ ਤੇ)}$$

$$1 - 5 = 2$$

$$5 - 6 = 2$$

$$5 - 7 = 2 \quad 6 \text{ ਅਤੇ } 7 \text{ ਗੋਲਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਸਿਉਂਟ ਦੇ ਹੱਕ :— ਦੋ ਇੰਚ (2) ਇੰਚ ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਂਟ ਦੇ ਫੱਟੇ ਲਈ ਉਪਰਲੇ ਤੇ ਥੱਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖੋ। ਇੱਕ ਇੰਚ (1) ਕੱਪੜਾ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ 3 ਤੇ 4 ਵੱਲ ਰੱਖੋ ਅਤੇ ਪੈਟਰਨ ਕੱਟ ਲਵੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.6 (ੳ)

ਝਬਲੇ ਲਈ ਸਿਉਂਟ ਦੇ ਹੱਕ

ਚਿੱਤਰ 7.6 (ਅ)

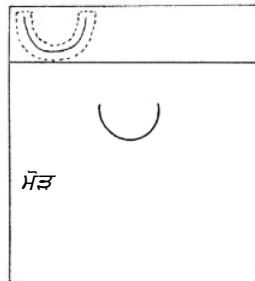
ਮੋਢੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਲਈ ਸਿਉਂਟ ਦੇ ਹੱਕ

ਝਬਲੇ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ :— ਝਬਲਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਚਮੜੀ ਬਹੁਤ ਨਰਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਝਬਲੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਰਮ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਾਕ ਅਕਸਰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਨਰਮ ਤੇ ਪਤਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਲਮਲ, ਵੈਲ, ਰੂਬੀਆ, ਕੈਂਬਰਿਕ ਆਦਿ। ਜੇਕਰ ਸਰਦੀਆਂ ਲਈ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਫਲਾਲੈਣ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਰਦੀਆਂ ਲਈ ਪੂਰੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਾਲੇ ਨਮੂਨੇ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੋਢੇ ਦੀ ਕਾਟ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕਾਟ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਪ ਦੀ ਪੱਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਚਿੱਤਰ 7.6) ਜਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ

ਰੰਗ ਦੀ ਪਾਈਪਿੰਗ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਲੇਸ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਦੇ ਬਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਭ ਕੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਣੀ ਡੋਰੀ ਜਾਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਦੀ ਡੋਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ $1\frac{1}{2}$ ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਪਾਈਪਿੰਗ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਤੇ ਦੋ (2) ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਟਨ ਲਗਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਪੱਟੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਵੀ ਛੱਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਝਬਲੇ ਲਈ 36 ਚੌੜਾਈ ਵਾਲਾ ਅੱਧਾ ਮੀਟਰ ਕੱਪੜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਝਬਲਾ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਛੱਤੀ ਇੰਚ (36) ਚੌੜੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਦੂਹਰਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ 18 ਚੌੜਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤੇ ਝਬਲੇ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਚਿੱਤਰ 7.7 ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਲਓ। ਮੋਢੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟ ਅਰਧ ਗੋਲਾਈ ਵਿੱਚ ਲਗਾਓ। ਇਸ ਗੋਲਾਈ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੇਪ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟੋ। ਜੇਕਰ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਡੋਰੀ ਵੀ ਇਸੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇੰਚ ਚੌੜਾ ਇਕ ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਕੱਪੜਾ ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋੜ ਪਾ ਕੇ ਲਓ। ਜੇਕਰ ਡੋਰੀ ਬਿਨਾਂ ਜੋੜ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡੋਰੀ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਜਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਸਮੇਂ ਰੁਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

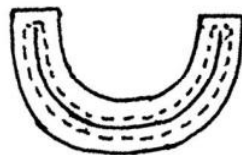
ਚਿੱਤਰ 7.7 ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖਣਾ

ਸਿਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

(ੳ) ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਫੱਟੇ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਲਓ।

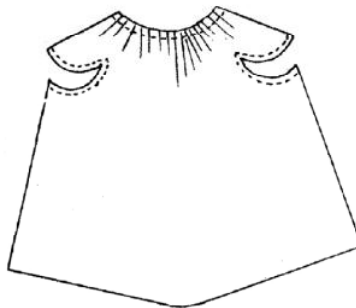
(ਅ) ਉਪਰਲੇ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਫੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਲਓ, ਪਰੰਤੂ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਇਹ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡੋਰੀ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

(ੲ) ਮੋਢੇ ਦੀ ਕਾਟ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਪੱਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਓ ਕਿ ਉਹ ਉੱਪਰ ਥੱਲੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲੱਗੇ। ਕਾਟ ਤੇ ਪੱਟੀ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿੰਨ ਲਗਾ ਕੇ ਜੋੜ ਲਓ। ਫਿਰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਟ ਤੇ ਪੱਟੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜ ਜਾਵੇ। ਪਿੰਨ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ $\frac{1}{4}$ ਕੱਪੜਾ ਕਾਟ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਛੱਡ ਕੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਣ ਲਗਾ ਲਓ, ਤੇ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿਓ। ਇਹ ਪੱਟੀ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਾਟ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟਾ ਕੇ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਲੈ ਜਾਓ। ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਫੱਟਾ ਭੰਨ ਲਓ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਲਓ, ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿਓ, ਪੱਟੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੱਟੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.8 ਮੋਢੇ ਵਾਲੀ ਪੱਟੀ ਜੋੜਨਾ

(ਸ) ਗਲੇ ਲਈ ਡੋਰੀ ਝਬਲੇ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਂ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਇਹ ਇਕ ਮੀਟਰ ਲੰਬੇ, ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਨੂੰ ਤਹਿ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਸਿਉਣ ਲਗਾਓ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਅਤੇ $\frac{1}{4}$ ਚੌੜੀ ਡੋਰੀ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਨਾਲੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਡੋਰੀ ਨੂੰ ਗਲੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਰ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪਾਓ। ਜੇਕਰ ਗਲੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ 10 ਲੰਬੀ ਤੇ $\frac{1}{4}$ ਚੌੜੀ ਇਲਾਸਟਿਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ।

ਚਿੱਤਰ 7.9 ਤਿਆਰ ਝਬਲਾ

(ਹ) ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਪੱਟੀ ਤੇ ਦੋ ਪੈਂਸ (ਟਿੱਚ) ਬਟਨ ਲਗਾਓ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਟਨ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਚੁਭਣਗੇ।

ਝਬਲੇ ਦੀ ਸਜਾਵਟ :— ਝਬਲੇ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਗਲੇ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਮੋਢਿਆਂ ਦੀ ਕਾਟ ਤੇ ਜਾਂ ਨੀਚੇ ਘੇਰੇ ਕੋਲ ਹਲਕੀ ਛੋਟੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਕਢਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪੈਚ ਜਾਂ ਲੇਸ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਲਗਾ ਕੇ ਵੀ ਸਜਾਵਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

3. ਫਰਾਕ

ਫਰਾਕ ਲਈ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ

ਬੱਚੇ ਦੀ ਉਮਰ = 2 ਸਾਲ

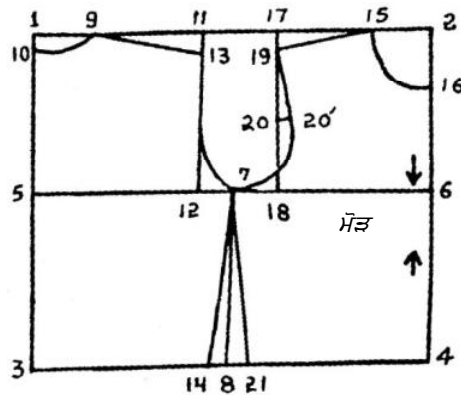
ਆਦਰਸ਼ ਨਾਪ

ਛਾਤੀ = 22

ਤੀਰਾ = 9

ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੀ ਲੰਬਾਈ = 9

ਫਰਾਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ = 18

ਚਿੱਤਰ 7.10 ਬੱਚੇ ਦਾ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ

ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

$$1 - 3 = 2 - 4 = \text{ਲੰਬਾਈ} = 9$$

$$1 - 2 = 3 - 4 = \text{ਚੌੜਾਈ} = \frac{1}{2} \text{ ਛਾਤੀ} = 11 \quad (2 - 4 \text{ ਮੋੜ ਤੇ})$$

$$1 - 5 = 2 - 6 = \frac{1}{2} \text{ ਲੰਬਾਈ} = 4\frac{1}{2}, \quad 5 \text{ ਅਤੇ } 6 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$5 - 7 = 3 - 8 = 6 - 7 = 4 - 8 = \frac{1}{2} \text{ ਚੌੜਾਈ, } 7 \text{ ਅਤੇ } 8 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ

$$1 - 9 = 1\frac{3}{4}$$

$$1 - 10 = \frac{1}{2}, 9 \text{ ਅਤੇ } 10 \text{ ਨੂੰ ਗੋਲਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਗਲੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਹੈ।

$$1 - 11 = 5 - 12 = \frac{1}{2} \text{ ਤੀਰਾ} = 4\frac{1}{2}, 11 \text{ ਅਤੇ } 12 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$11 - 13 = \frac{1}{2}, 9 \text{ ਅਤੇ } 13 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ। ਇਹ ਮੋਢੇ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।}$$

$$13 \text{ ਅਤੇ } 7 \text{ ਨੂੰ ਗੋਲਾਈ ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ। ਇਹ ਬਾਂਹ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।}$$

$$8 - 14 = \frac{1}{2}, 7 \text{ ਅਤੇ } 14 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਤਿਆਰ ਬਲਾਕ 3, 10, 9, 13, 7 ਅਤੇ 14 ਹੈ।

ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ

$$2 - 15 = 1 - 9 = 1\frac{3}{4}$$

$2 - 16 = 2\frac{1}{4}$, 15 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਗੋਲਾਈ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਓ, ਇਹ ਗਲੇ ਦੀ ਗੋਲਾਈ ਹੈ।

$$2 - 17 = 6 - 18 = 1 - 11 = \frac{1}{2} \text{ ਤੀਰਾ} = 4\frac{1}{2}$$

$$17 \text{ ਅਤੇ } 18 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$17 - 19 = \frac{1}{2}$, 15 ਅਤੇ 19 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ। ਇਹ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।

$$19 - 20 = \frac{1}{2} (19 - 18) = 19 \text{ ਤੋਂ } 18 \text{ ਦਾ ਅੱਧ} = 2$$

$$20 - 20 = \frac{1}{2}, 19, 20 \text{ ਅਤੇ } 7 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ। ਇਹ ਬਾਂਹ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।}$$

$$8 - 21 = 8 - 14 = \frac{1}{2}, 7 \text{ ਅਤੇ } 21 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦਾ ਤਿਆਰ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ 4, 16, 15, 19, 20 7 ਅਤੇ 21 ਹੈ।

ਬਾਂਹ**ਬਾਂਹ ਦਾ ਡਰਾਫਟ**

$$1 - 3 = 2 - 4 = \text{ਲੰਬਾਈ} = 4\frac{1}{2}$$

$$1 - 2 = 3 - 4 = \frac{1}{4} \text{ ਛਾਤੀ} - 1 \text{ (ਛਾਤੀ ਦੇ ਚੌਥੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਇੰਚ ਘੱਟ)}$$

$$= 4\frac{1}{2} (1 - 3 \text{ ਮੋੜ ਤੇ}) 1, 2, 3 \text{ ਅਤੇ } 4 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$2 - 5 = \frac{1}{12} \text{ ਛਾਤੀ} = 1\frac{3}{4}, 1 \text{ ਅਤੇ } 5 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$1 - 6 = 5 - 6 = \frac{1}{2} (1 - 5) = 1 \text{ ਤੋਂ } 5 \text{ ਦਾ ਅੱਧ।}$$

$6 - 6 = \frac{1}{2}$, 1, 6 ਅਤੇ 5 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਕਾਟ ਹੈ।

$$1 - 7 = 7 - 6 = \frac{1}{2} (1 - 6) = 1 \text{ ਤੋਂ } 6 \text{ ਦਾ ਅੱਧ।}$$

$$5 - 8 = 6 - 8 = \frac{1}{2} (5 - 6) = 5 \text{ ਤੋਂ } 6 \text{ ਦਾ ਅੱਧ।}$$

$$7 - 7 = \frac{1}{4}$$

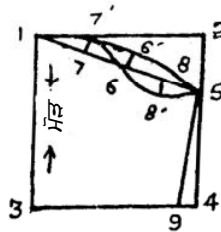
$$8 - 8 = \frac{1}{4}$$

ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ 1, 7, 6, 8 ਅਤੇ 5 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।

$$9 - 4 = \frac{1}{2} \text{ , } 5 \text{ ਅਤੇ } 9 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

ਬਾਂਹ ਦਾ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ 3, 1, 7, 6, 8, 5 ਅਤੇ 9 ਹੈ।

ਬਾਂਹ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ 3, 1, 6, 5 ਅਤੇ 9 ਹੈ।

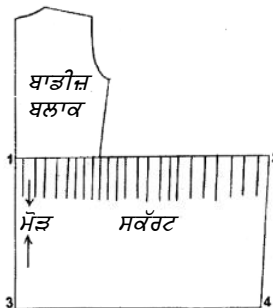

ਚਿੱਤਰ 7.11 ਬਾਂਹ ਦਾ ਡਰਾਫਟ

ਫਰਾਕ ਦਾ ਸੱਕਰਟ

$$1 - 3 = 2 - 4 = \text{ਲੰਬਾਈ} = 9 \text{ (1 - 3 ਮੋੜ ਤੇ)}$$

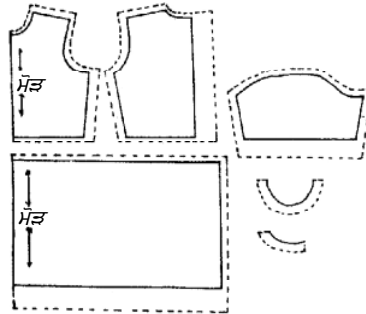
$$1 - 2 = 3 - 4 = \frac{1}{4} \text{ ਚੌੜਾਈ} = 15 \text{ (ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਘਟਾਈ ਜਾਂ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ) 1 (ਚਿੱਤਰ 7.12)}$$

ਚਿੱਤਰ 7.12 ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੀ ਫਰਾਕ

ਸਿਉਂਣਾ ਦੇ ਹੱਕ :— ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਸਿਉਂਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗਲੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲਾਈਆਂ ਲਈ $\frac{1}{4}$, ਮੋਢੇ ਦੀ ਕਾਟ, ਬਾਂਹ ਦੀ ਕਾਟ, ਕਮਰ, ਸਕੱਰਟ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦੇ ਅਗਲੇ, ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਕਾਟ ਤੇ $\frac{1}{2}$, ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਤੇ ਸਕੱਰਟ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ 1, ਬਾਂਹ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਲਈ $1\frac{1}{4}$ ਅਤੇ ਸਕੱਰਟ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਫੱਟੇ ਲਈ $2\frac{1}{4}$ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲਾ ਜਾਂ ਪਿਛਲਾ ਪਾਸਾ ਮੋੜ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟੋ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ $1\frac{3}{4}$ ਵੱਧ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖੋ। ਜੇਕਰ ਪੱਟੀ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਪਾਸਾ ਮੋੜ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕੱਟੋ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਲਈ ਹੱਕ ਛੱਡੋ (ਚਿੱਤਰ 7.13)।

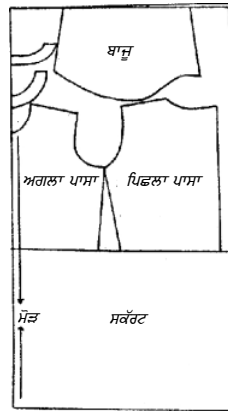

ਚਿੱਤਰ 7.13 ਫਰਾਕ ਲਈ ਸਿਉਂਣਾ ਦੇ ਹੱਕ

ਫਰਾਕ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ :— ਫਰਾਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਰਮ, ਪਤਲੇ, ਦਰਮਿਆਨੇ ਜਾਂ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਰਮੀਆਂ ਲਈ ਮਲਮਲ, ਵੈਲ, ਰੂਬੀਆ, ਕੈਂਬਰਿਕ, ਆਰਕੰਡੀ, ਪਾਪਲੀਨ, ਲੀਜ਼ੀਬੀਜ਼ੀ ਆਦਿ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਨੀਚੇ (ਥੱਲੇ) ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਲਾਈਨਿੰਗ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਰਮ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸ਼ਮੀਜ਼ ਪਹਿਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਿ ਮੋਟਾ ਕੱਪੜਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨਰਮ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚੁੱਭੇ ਨਾ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਬਨਾਵਟੀ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨੇ ਵੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੂਤੀ ਨਰਮ, ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਅੰਦਰਸ (ਲਾਈਨਿੰਗ) ਲਗਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਟਨ ਲੈ ਲਓ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਨਾਪ ਦੀ ਫਰਾਕ ਲਈ 36 ਚੌੜਾ ਅਤੇ ਸਵਾ ਮੀਟਰ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲਾ ਕੱਪੜਾ ਲਓ।

ਫਰਾਕ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਛੱਤੀ ਇੰਚ (36) ਚੌੜੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ 18 ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਉੱਪਰ ਚਿੱਤਰ 7.14 ਮੁਤਾਬਿਕ ਫਰਾਕ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਦੇ ਟੁੱਕੜੇ ਰੱਖ ਲਓ। ਜੇਕਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਡਰਾਫਟ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਮੋੜ ਤੇ ਰੱਖ ਲਓ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਰੱਖ ਲਵੋ। ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਥਾਂਵਾਂ ਤੇ ਲੱਗੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 7.14)।

ਚਿੱਤਰ 7.14 ਫਰਾਕ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖਣਾ

ਸਿਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

(ੳ) ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦਾ ਫੱਟਾ ਭੰਨ ਕੇ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਓ।

(ਅ) ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਲਓ।

(ੲ) ਗਲੇ ਦੀ ਅਗਲੀ ਅਤੇ ਪਿਛਲੀ ਪੱਟੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਕੇ, ਗਲੇ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ $\frac{1}{4}$ ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰੋ। ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਿਲਾਈ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ (ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਕੱਪੜਾ) ਤੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਟੱਕ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਲਗਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਪੱਟੀ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜਾ ਗੋਲਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੱਪੜਾ ਇਕੱਠਾ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਚਿੱਤਰ 7.15)। ਗਲੇ ਤੇ ਪਾਈਪਿੰਗ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਚਿੱਤਰ 7.15 ਗਲੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੱਕ ਲਗਾਉਣਾ

(ਸ) ਬਾਂਹ ਦੇ ਫੱਟੇ ਮੋੜ ਲਓ। ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕਰਕੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਜਾਂ ਮਸ਼ੀਨ ਨਾਲ ਸਿਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿਓ।

(ਹ) ਬਾਹਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਉਂਣ ਨਾਲ ਜੋੜੋ। ਜੋੜਨ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਬਾਂਹ ਦੇ ਮੋਢੇ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਕਾਟ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ।

(ਕ) ਬਾਂਹ ਤੇ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾਂ ਲਗਾਓ।

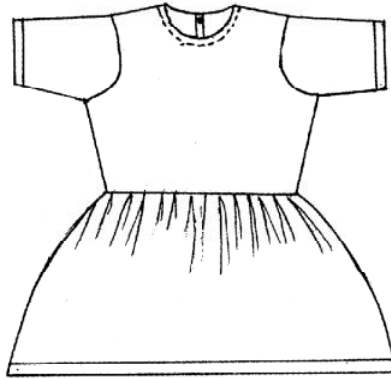
(ਖ) ਸਕੱਰਟ ਦੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਉਂਣਾਂ ਲਗਾਓ।

(ਗ) ਸਕੱਰਟ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਟਾਂਕੇ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਦੋ ਸਿਉਂਣਾਂ $\frac{1}{4}$ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਲਗਾਓ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨੀਚੇ ਵਾਲਾ ਧਾਗਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਿਕ ਚੋਣਾਂ ਪਾਓ, ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਲੀਟ ਵੀ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਪਤਲੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਮੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪਲੀਟਾਂ।

(ਘ) ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਪੱਟੀ ਦਾ ਸੱਜਾ ਪਾਸਾ ਉੱਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮੋਟੇ ਕੱਚੇ ਟਾਂਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਓ। ਬਟਨ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੱਚਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਙ) ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਨਾਲ ਸਕੱਰਟ ਦਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਜੋੜ ਦਿਓ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਨਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਇਕਸਾਰ ਕਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੋਟਾ ਕੱਚਾ ਕਰ ਲਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਔਖ ਨਾ ਆਵੇ। ਸਿਲਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੱਚਾ ਉਧੇੜ ਦਿਓ।

(ਚ) ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੀ ਪੱਟੀ, ਗਲੇ, ਬਾਂਹ, ਫਰਾਕ ਦੇ ਥੱਲੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੇ ਉਲ੍ਹੇੜੀ ਕਰ ਲਓ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਧੇੜ ਦਿਓ।

ਚਿੱਤਰ 7.16 ਤਿਆਰ ਫਰਾਕ

(ਛ) ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਪੱਟੀ ਤੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਬਟਨ ਲਗਾ ਦਿਓ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਜ ਵਾਲੇ ਬਟਨ ਜਾਂ ਜਿਪ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਫਰਾਕ ਦੀ ਸਜਾਵਟ :— ਫਰਾਕ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਲਈ ਲੇਸ, ਫੀਤੇ, ਪਾਈਪਿੰਗ, ਕਢਾਈ, ਪੈਚਵਰਕ, ਬਟਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਜਾਂ ਸਕੌਰਟ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਪਾ ਕੇ ਫਰਿਲ ਵਗੈਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨੋਟ :

1. ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਘਟਾ ਕੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
2. ਲੰਬੇ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਧਾ ਕੇ ਘੇਰੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
3. ਘੇਰਾ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਚੌੜਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਫਰਾਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਰੱਖਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਪੱਟੀ ਲਈ ਸਿਉਣਾ ਦੇ ਹੱਕ ਰੱਖ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

4. ਪੇਟੀਕੋਟ

ਉਮਰ :- = 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਾਪ

ਲੰਬਾਈ = 22

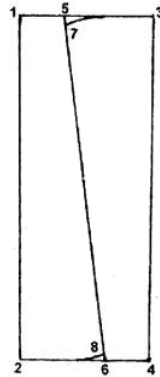
ਰਿਪ = 36

ਕਮਰ = 26

ਘੇਰਾ = 72

ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਛੇ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪੇਟੀਕੋਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁੱਗਣੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ 30 ਚੌੜਾਈ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 7.17)।

ਚਿੱਤਰ 7.17 ਪੇਟੀਕੋਟ

$$1 - 2 = 3 - 4 = \text{ਲੰਬਾਈ} = 1\frac{1}{2} \text{ ਬੈਲਟ} + 1\frac{1}{2} \text{ ਫੱਟੋ ਲਈ} = 40$$

$1 - 3 = 2 - 4 = 15$ (1-2 ਮੋੜ ਤੇ) 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।

$$1 - 5 = 4 - 6 = \frac{1}{8} \text{ ਰਿਪ} + \frac{1}{2} = 5, 5 \text{ ਅਤੇ } 6 \text{ ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।}$$

$$3 - 5 = 2 - 6 = \frac{1}{8} \text{ ਘੇਰਾ} + \frac{1}{2} \text{ ਸਿਉਂਟਾ ਲਈ} = 9\frac{1}{2}$$

$5 - 7 = 6 - 8 = 1$ ਪਾਸੇ ਦੀ ਕਾਟ ਲਈ। 2 ਤੋਂ 8 ਅਤੇ 3 ਤੋਂ 7 ਨੂੰ ਮਿਲਾਓ।

ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕਲੀ 1, 5, 8 ਅਤੇ 2 ਹੈ ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੀਆਂ 4, 6, 7 ਅਤੇ 3 ਹਨ।

ਬੈਲਟ :— 36 ਲੰਬੀ ਅਤੇ 4 ਚੌੜੀ ਬੈਲਟ ਕਮਰ ਲਈ ਕੱਟੋ।

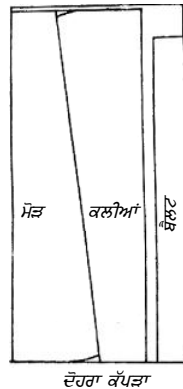
ਸਿਉਂਟਾ ਦੇ ਹੱਕ:— ਪੇਟੀਕੋਟ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੇ $\frac{1}{2}$ ਸਿਉਂਟਾ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡੇਢ ਇੰਚ ($1\frac{1}{2}$) ਕੱਪੜਾ ਫੱਟੇ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੇਟੀਕੋਟ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ

ਪੇਟੀਕੋਟ ਸਾੜੀ ਦੇ ਨੀਚੇ (ਬੱਲੇ) ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੇਟੀਕੋਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਪਲੀਨ, ਲੀਜ਼ੀਬੀਜ਼ੀ, ਕਰੇਪ, ਸਾਟਨ ਆਦਿ ਕੱਪੜਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਾੜੀ ਪਤਲੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਕੱਪੜੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਾਈਲੋਨ, ਸ਼ਿਫੋਨ, ਨੈੱਟ (ਜਾਲੀ) ਆਦਿ ਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਰੇਪ ਅਤੇ ਸਾਟਨ ਦੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਦੱਸੇ ਨਾਪ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਟੀਕੋਟ ਲਈ 36 ਚੌੜਾ 2 ਮੀਟਰ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਕੱਪੜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੇਟੀਕੋਟ ਕੱਟਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

ਪੇਟੀਕੋਟ ਲਈ ਸਿਉਂਟਾ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਕੱਪੜਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੱਖ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 36 ਚੌੜੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ 15 ਛੱਡ ਕੇ ਮੋੜੋ ਤਾਂ ਕਿ 30 ਕੱਪੜਾ ਮੁੜ ਜਾਵੇ ਅਤੇ 6 ਕੱਪੜਾ ਬਚ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕੱਪੜੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਬੈਲਟ ਕੱਢੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਲੰਬਾਈ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਕਰ ਲਓ ਤਾਂ ਕਿ ਲੰਬਾਈ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜਿੰਨੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਮੋੜ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੋਣ ਉੱਥੋਂ ਕੱਪੜਾ ਕੱਟ ਲਓ (ਚਿੱਤਰ 7.18)।

ਚਿੱਤਰ 7.18 ਡਰਾਫਟ/ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੱਖਣਾ

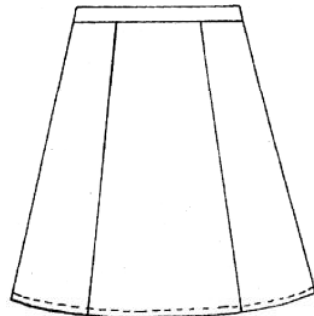
ਸਿਉਂਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ

(ੳ) ਵੱਡੀਆਂ ਮੋੜ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਗਲੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਲਵੋ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਪਾਸਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਉਂਵੋ ਕਿ ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਘੱਟ ਚੌੜੇ ਹਿੱਸੇ ਕਮਰ ਵਲ ਵਿਚਕਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਦੇ ਘੱਟ ਚੌੜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਲ ਰਹਿ ਜਾਣ (ਚਿੱਤਰ 7.18)। ਪਾਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਕੱਪੜਾ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਕਲੀ ਦੇ ਟੇਢੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜੋ।

(ਅ) ਪਾਸੇ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਉੱਪਰੋਂ ਚਾਰ ਇੰਚ (4) ਕੱਪੜਾ ਅਣਸਿਉਂਤਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਤਾਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕੇ।

(ੲ) ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕ ਸਿਉਂਣ ਲਗਾ ਕੇ ਫੱਟਾ ਭੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੱਟੀ ਲਈ ਹੋਰ ਕੱਪੜਾ ਲੈ ਕੇ ਪੱਟੀ ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਜੋੜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਸ) ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਬੈਲਟ ਜੋੜ ਲਓ। ਬੈਲਟ ਕੱਟਣ ਸਮੇਂ ਕੰਨੀ ਵੱਲ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਬੈਲਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਓ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਬੈਲਟ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੰਨੀ ਬੈਲਟ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਬੈਲਟ ਜੋੜਨ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਫੱਟਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋੜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਹ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇ।

ਚਿੱਤਰ 7.19 ਤਿਆਰ ਪੇਟੀਕੋਟ

(ਹ) ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਫੱਟਾ ਮੋੜ ਲਓ। ਨੀਚੇ ਫਰਿਲ ਵੀ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦਾ ਨਾਪ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਲਈ ਫਾਲਤੂ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫਰਿਲ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵੀ ਉਤਨੀ ਲੰਬਾਈ ਵਧੇਗੀ ਜਿਤਨੀ ਚੌੜੀ ਫਰਿਲ

ਲਗਾਵਾਂਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਜੇਕਰ ਫੱਟਾ ਮੋੜਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਟਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫੱਟਾ ਮੌੜ ਲਓ।

ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਸਜਾਵਟ

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾੜੀ ਥੱਲੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਘੋਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਝਾਲਰ ਜਾਂ ਲੋਸ ਲਗਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਸਾੜੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੈੱਟ ਜੋ ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾੜੀਆਂ ਥੱਲੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਵਧੀਆ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੇ ਕੱਟ ਵਰਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਹਲਕੀ ਕਢਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿਉਂਤੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਸਿਉਂਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕਲਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜੇ ਸਿਉਂਣੇ ਸਿੱਖਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਚੋਣ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਭਾਵੇਂ ਸਸਤਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਸਿਉਂਤੇ ਕੱਪੜੇ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਨੁਕਸ ਵੀ ਲੁਕਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਆਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਤੋਸ਼ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੱਚਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਜ਼ੀਆਂ ਕੋਲ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਲਾਈ ਆਪ ਹੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਆਪ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬੇਸ਼ਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਕੱਪੜਾ ਸਿਉਂਣ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਅਤੇ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅਭਿਆਸ

ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

1. ਝਬਲਾ ਕਿਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋਗੇ ?
2. ਜਾਂਘੀਏ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
3. ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਫਰਾਕ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਓ।

ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

4. ਝਬਲੇ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
5. ਫਰਾਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਸਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
6. ਫਰਾਕ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ ਮੁੱਖ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
7. ਫਰਾਕ ਦੀ ਸਜਾਵਟ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ—

8. ਜਾਂਘੀਏ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਕੀ-ਕੀ ਸਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਾਂਘੀਏ ਦੀ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?
9. ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਜਾਂਘੀਏ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
10. ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਝਬਲੇ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
11. ਫਰਾਕ ਦੇ ਬਾਡੀਜ਼ ਬਲਾਕ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਹੱਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
12. ਪੇਟੀਕੋਟ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਹੈ, ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਸਿਲਾਈ ਸਮੇਂ ਕਿਹਨਾਂ-ਕਿਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋਗੇ?
13. ਛੇ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿਲਾਈ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ?
14. ਅੱਗੇ ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪੱਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਫਰਾਕ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬਾਡੀ ਦੀ ਪੱਟੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਫਰਕ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

